

Mikko Keski-Laturi

**ARKTISEN NEUVOSTON TARKKAILIJAVALTIOIDEN ARKTISEN
TOIMIJUUDEN PERUSTELUT**

Diskurssianalyysi Arctic Circle -konferenssipuheista

Maantieteen pro gradu -tutkielma

Turku 2019

Turun yliopisto
Luonnontieteiden ja tekniikan tiedekunta
Maantieteen ja geologian laitos

KESKI-LATURI; MIKKO: Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioiden arktisen toimijuuden perustelut – diskurssianalyysi Arctic Circle -konferenssipuheista

Pro gradu -tutkielma, 60 sivua, 5 liitesivua

40 op, maantiede

Ohjaajat: Jukka Käyhkö ja Minna-Liina Ojala

Elokuu 2019

Arktinen alue on muutoksessa, ja ilmastonmuutoksen vaikutukset arktisen alueen ympäristöön ja väestöön ovat merkittäviä. Osa vaikutuksista on globaaleja, ja kansainvälinen kiinnostus arktista aluetta kohtaan onkin kasvanut viime vuosina. Sekä arktiset että useat arktisen alueen ulkopuoliset valtiot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa muuttuvan arktisen alueen tarjoamiin taloudellisiin mahdollisuuksiin kuten luonnonvaroihin ja merireitteihin. Tämä tutkimus keskittyy arktisen alueen avautumiseen uusille toimijoille kuten Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioille ilmastonmuutoksen ja geopoliittisten muutosten myötä. Tarkastelen diskurssianalyysin keinoin, miten tarkkailijavaltiot tuottavat ja perustelevat arktista toimijuuttaan. Diskurssit ovat kielenkäytön jäsentämiä ja synnyttämiä merkityssysteemejä, jotka muodostavat sosiaalista todellisuutta. Tutkimukseni pohjautuu vahvasti sosiaaliseen konstruktionismiin, jonka mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisesti tekstien kautta. Tarkastelussani on 52 puhetta, jotka tarkkailijavaltioiden edustajat ovat pitäneet Arctic Circle -konferenssissa vuosina 2013–2018. Arctic Circle järjestetään vuosittain Reykjavíkissa, Islannissa, ja se on yksi keskeisimmistä kansainvälisistä arktisen alueen kysymyksiin keskittyvistä tapahtumista. Arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden toimintaa Arctic Circlen kaltaisten kansainvälisten konferenssien kontekstissa on tutkittu vähän, ja tutkimukseni tuo lisää tietoa siitä, miten ja miksi nämä valtiot perustelevat arktista toimijuuttaan. Analyysini perusteella olen muodostanut aineistosta neljä diskurssia. Arktisen identiteetin diskurssilla tarkkailijavaltiot perustelevat osallistumistaan arktisen alueen kysymyksiin historiaansa ja sijaintiinsa vedoten. Ilmastonmuutosdiskurssi liittyy vahvasti tarkkailijavaltioiden intresseihin toimia arktisella alueella. Valtiot kantavat huolta muuttuvan arktisen alueen ympäristöstä ja ilmastonmuutoksen vaikutuksista, mutta toisaalta ne näkevät myös ilmastonmuutoksen tuomat taloudelliset mahdollisuudet arktisella alueella. Kansainvälisen yhteistyön diskurssi, jonka avulla tarkkailijavaltiot rakentavat arktisia suhteita arktisten valtioiden kanssa ja pyrkivät molemminpuolisiin hyötyihin, on keskeinen muun muassa politiikan, tieteen ja talouden saroilla. Neljäs diskurssi on laillisuuden diskurssi, jolla tarkkailijavaltiot perustelevat laillista oikeuttaan ja vastuutaan olla arktinen toimija esimerkiksi vetoamalla kansainväliseen lainsäädäntöön. Arktisen toimijuuden perustelut tapahtuvat erilaisten argumentaatiostrategioiden avulla. Lopuksi pohdin Arctic Circle -konferenssin merkitystä arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden arktisen osallistumisen mahdollistajana ja konferenssipuheiden laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. Johtopäätöksenä esitän, että tarkkailijavaltioiden tavat perustella omaa arktista toimijuuttaan ovat osa niin sanotun globaalien arktisen alueen muotoutumista ja merkityksellistämistä.

Asiasanat: Arctic Circle, arktinen alue, arktinen hallinta, diskurssianalyysi, ilmastonmuutos, legitimizeetti

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

UNIVERSITY OF TURKU
Faculty of Science and Engineering
Department of Geography and Geology

KESKI-LATURI, MIKKO The Arctic Council observer states' justifications for their Arctic agency – a discourse analysis of Arctic Circle conference speeches

Master's thesis, 60 pp., 5 appendix pp.
40 ECTS, Geography
Supervisors: Jukka Käyhkö and Minna-Liina Ojala
August 2019

The Arctic region is undergoing changes and the effects of climate change on the environment and population of the Arctic are significant. Some of the effects are global, and international interest in the Arctic has grown in recent years. Both Arctic and some non-Arctic states have expressed interest in the economic opportunities offered by the changing Arctic region. This research focuses on opening up of the Arctic to new actors, such as the Arctic Council observer states, as a result of climate change and geopolitical changes. With the methods of discourse analysis, I study how the observer states produce and justify their Arctic agency. Discourses are systems of meanings structured and generated by language. My research is strongly based on social constructionism, according to which reality is constructed socially through texts. In my analysis, there are 52 speeches given by the representatives of observer states at the Arctic Circle conference between 2013 and 2018. The Arctic Circle conference is held annually in Reykjavik, Iceland and is one of the most important international events focused on Arctic issues. The activities of non-Arctic states in the context of international conferences such as the Arctic Circle have been little researched, and my research provides further insight into how and why these states argue and justify their Arctic agency. During the analysis, I have formed four discourses from the research material. In the discourse on Arctic identity, observer states argue their involvement in Arctic issues by referencing to their history and location. Climate change discourse is closely linked to the interests of observer states in the Arctic. Not only are these states concerned about the changing Arctic environment and the effects of climate change, but they also see the economic potential of climate change in the Arctic. The international cooperation discourse by which observing states build Arctic relations with the Arctic states and seek mutual benefits is central in, for example, politics, scientific research and economics. The fourth discourse is the discourse of legality in which observing states justify their legal right and responsibility to be an Arctic actor, for example by invoking international law. Arctic authority is based on various argumentation strategies. Finally, I discuss the importance of the Arctic Circle conference for enabling Arctic agency of the non-Arctic states and the wider societal significance of these conference speeches. In conclusion, the observer states' ways of justifying their Arctic agency are part of the process of shaping and making the so-called global Arctic meaningful.

Key words: Arctic Circle, Arctic governance, Arctic region, discourse analysis, climate change, legitimacy

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Arktinen alue ja sen toimijat	5
2.1 Mikä on arktinen alue?	5
2.2 Ihmistoiminta arktisella alueella	7
2.3 Arktinen hallinta	11
2.4 Arktinen neuvosto ja tarkkailijavaltioiden rooli	14
2.5 Arctic Circle ja muut vastaavat tapahtumat	20
3 Diskurssit sosiaalisen todellisuuden muodostajina	23
3.1 Diskurssin määrittely	23
3.2 Diskurssien tutkiminen	24
4 Aineisto ja menetelmät	27
4.1 Arctic Circle -konferenssipuheet	27
4.2 Tarkkailijavaltioiden edustajien puheiden diskurssianalyysi	29
4.2.1 Diskurssianalyysin lähtökohdat	29
4.2.2 Diskurssianalyysin kolme tasoa	31
5 Toimijuuden perustelut tarkkailijavaltioiden edustajien puheissa	33
5.1 Arktinen identiteetti – <i>historia ja sijainti</i>	33
5.2 Ilmastonmuutos – <i>uhka ja mahdollisuus</i>	36
5.3 Kansainvälinen yhteistyö – <i>ystävyyys ja molemminpuoliset hyödyt</i>	39
5.4 Laillisuus – <i>oikeus ja vastuu toimia</i>	41
6 Puheiden yhteiskunnallinen konteksti ja merkitys	43
6.1 Arctic Circle arktisen osallistumisen mahdollistajana	43
6.2 Puheiden laajempi merkitys	45
7 Johtopäätökset	50
Kiitokset	53
Kirjallisuus	54
Liitteet	61
Liite 1. Analysoidut Arctic Circle -konferenssipuheet	61

1 Johdanto

Sekä luonto että ihmistoiminta ovat voimakkaassa ja nopeassa muutoksessa arktisella alueella. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat selkeästi nähtävissä arktisella alueella ja arktisen alueen lämpeneminen vaikuttaa merkittävästi myös maapallon muiden alueiden ilmastoon (esim. Huang ym. 2017, Lind ym. 2018, Overland ym. 2018). Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli IPCC (engl. Intergovernmental Panel on Climate Change) on arvioinut, että arktisella alueella vuosittaiset keskilämpötilat tulevat nousemaan 2050-lukuun noin kaksi tai kolme kertaa nopeammin kuin muualla maapallolla (Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli 2018). Arktinen merijää on yksi globaalin ilmastojärjestelmän herkimpiä osa-alueita, ja kesäisen merijääpeitteen on havaittu vähenneen huomattavia määriä viime vuosikymmenien aikana (esim. Meier ym. 2014). IPCC:n arvioiden mukaan Pohjoisen jäämeren kesäisen jääpeitteen puuttuminen tulevina vuosikymmeninä olisi yli 2°C:ta globaalin ilmastonlämpenemisen myötä erittäin varmaa. Jos maapallon ilmasto lämpenee 1,5°C:ta, on ennustettavissa noin yksi jäätön kesä vuosisadassa Pohjoisella jäämerellä, kun taas 2°C:een lämpeneminen aiheuttaisi jäättömiä kesiä Pohjoisella jäämerellä noin kerran vuosikymmenessä (Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli 2018). Vaikutus ei kuitenkaan ole vain paikallinen vaan merkittävä koko maapallolle.

Perinteisesti arktisen alueen toimijoina on pidetty arktisia valtioita, jotka ovat Islanti, Kanada, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska, Venäjä ja Yhdysvallat. Arktisten alueen valtioiden lisäksi myös useat arktisen alueen ulkopuoliset valtiot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa osallistua arktisen alueen kansainväliseen hallintaan liittyviin kysymyksiin. Muun muassa merijään sulaminen on johtanut kasvaneeseen kansainväliseen kiinnostukseen hyödyntää arktisen alueen luonnonvaroja ja Pohjoiselle jäämerelle aukeavia merireittejä. Kiinnostus arktiseen alueeseen on viime vuosina kasvanut voimakkaasti erityisesti Itä-Aasiassa (mm. Jakobsen & Lee 2016). Esimerkiksi Kiina, Japani ja Etelä-Korea ovat vahvalla panostuksella mukana muuttuvan arktisen ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien tutkimuksessa ja hyödyntämisessä. Kasvaneiden mahdollisuuksien myötä myös huoli arktisen alueen ympäristöön, talouteen ja politiikkaan liittyvistä riskeistä on kasvanut (Young 2012). Vaikeakulkuisen

luonnonympäristön lisäksi arktisen alueen ihmistoimintaa ovat säädelleet ja rajoittaneet muun muassa kansainväliset suhteet, esimerkkinä osallistuminen Arktinen neuvostoon, ja kansainvälinen lainsäädäntö, esimerkkinä Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus.

Sollin ym. (2013) mukaan arktista aluetta on 2000- ja 2010-luvuilla luonnehdittu mahdollisena poliittisten konfliktien alueena, johon mediassa tyypillisesti liitettyjä ilmaisuja ovat esimerkiksi niin sanotut kilpajuoksu arktiselle alueelle ja uusi kylmä sota. Tällaiset luonnehdinnat ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten kielen avulla voidaan luoda vahvoja merkityksiä ja muodostaa todellisuutta Muun muassa ratkaisemattomat aluekiistat, mannerjäätiköiden sulamisen myötä tapahtuva merenpinnan nousu ja arktisen alueen mahdollisesti hyödynnettävissä olevat luonnonvarat ovat luoneet tällaista kielenkäyttöä. Diskurssit ovat siis kielen toisiinsa liittyviä tekstejä, jaettuja ja sosiaalisia kokonaisuuksia, jotka muodostavat ja muokkaavat sosiaalista todellisuutta (Pynnönen 2013). 2000- ja 2010-luvuilla myös kansainvälisen yhteistyön ja rauhan diskurssit ovat olleet vahvoja arktisella alueella (Solli ym 2013). Knechtin ja Keilin (2017) mukaan ilmastonmuutoksen ja kasvaneen kansainvälisen kiinnostuksen myötä 2010-luvulla on astuttu jälleen niin sanotulle arktisen alueen aikakaudelle (engl. *the Age of the Arctic*), jolla on aiemmin viitattu 1980-lukuun ja arktisen alueen merkitykseen ajan maailmanpoliittisessa tilanteessa. Nykyisin yhteydet arktisen alueen ja muun maailman välillä ovat tiiviimmät kuin aiemmin, joten kansainvälisen yhteistyön merkitys arktisen alueen kysymyksissä on hyvin tärkeää.

Tällaista tutkimussuuntaa, jonka taustaoletuksena on todellisuuden ja merkitysten muodostuminen sosiaalisen toiminnan kuten kielen kautta, kutsutaan sosiaalisiksi konstruktionismiksi (Jokinen 2016b). Näin ollen ihmisten käsitykset maailmasta perustuvat heidän omiin kokemuksiinsa sekä puheista ja teksteistä tekemiinsä tulkintoihin. Asiat ja ilmiöt ovat syntyneet ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa nimeämisen eli merkityksellistämisen kautta. Kieli rakentaa näistä merkityksistä kulttuurin merkityskenttiä, jotka rakentavat yhteiskunnallista tietoa (Berger & Luckmann 1994:52–57). Merkityksellistämisen voidaan siis nähdä johtavan ja oikeuttavan tekoihin, ja tämän takia merkityksellistämisen luomisen tutkimista esimerkiksi puheiden ja tekstien kautta on erityisen tärkeää. Merkityksellistäminen tapahtuu pitkien historiallisten prosessien

aikana, ja siihen kuuluu olennaisesti sekä merkitysten vakiinnuttaminen että muuntuminen (Jokinen 2016b). Esimerkiksi lait, perinteet ja valtioiden kansainväliset suhteet ovat täten sosiaalisesti rakentuneina jatkuvasti muutoksessa ja avoimia kyseenalaistuksille ja erilaisille tulkinnoille. Voidaan siis ajatella, että arktisen alueen ulkopuoliset valtiot ovat muuttuvalla arktisella alueella määrittelemässä uudelleen näitä arktisen alueen merkityksellistämisen tapoja. Siksi tätä ajankohtaista ilmiötä on tärkeää tutkia juuri nyt.

Bergerin ja Luckmannin (1994:47–52) mukaan kieli ja puhe muokkaa maailmaa, toimia ja käytäntöjä eli ne luovat sosiaalista todellisuutta. Poliittisen puheen voidaan ajatella olevan tapa rakentaa poliittista todellisuutta. Yhteiskunnallisen vallan käyttäjillä on valtaa määrätä yhteiskunnan ratkaisevat sosiaaliset prosessit, ja siksi heillä on myös valtaa tuottaa todellisuutta (Berger & Luckmann 1994:136). Valtaa legitimoidaan erilaisilla aatteilla, teorioilla ja sosiaalisilla prosesseilla, jotka ovat keskenään dialektisia (Berger & Luckmann 1994:145–146). Tämän seurauksena vallan legitimointi tapahtuu teorioita ja yhteiskunnallisia instituutioita muuttamalla, jotta ne olisivat yhteensopivia jo vakiinnutettujen teorioiden kanssa.

Tutkimusmenetelmänä käytän diskurssianalyysia, joka tutkii diskursseja sosiaalisen maailman rakentajana. Käsitän tässä tutkimuksessa diskurssit kielessä esiintyvänä todellisuutta luovina puhetapoina, joiden avulla tarkkailijavaltiot aineistossani rakentavat ja luovat kuvaa itsestään arktisina toimijoina. Arktisen alueen kansainväliseen yhteistyöhön on tullut mukaan paljon uusia toimijoita lyhyessä ajassa, tästä esimerkkinä Arktisen neuvoston tarkkailijajäsenten määrän nopea kasvu 2010-luvulla.

Arctic Circlen ja muiden keskeisten kansainvälisten konferenssien kuten Norjan Arctic Frontiersin ja Venäjän International Arctic Forumin merkitystä on tutkittu arktista hallintaa käsittelevässä kirjallisuudessa vasta vähän, vaikka kyseiset tapahtumat toimivat tärkeinä foorumeina, joilla jaetaan ja kehitetään ideoita arktisen geopolitiikan nykytilasta ja tulevaisuudesta (Depledge ja Dodds 2012). Siksi tämän tutkimuksen konteksti, Arctic Circle, on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Valitsin Arctic Circlen tutkimukseni kontekstiksi, koska sen kaltaisella foorumilla arktisen alueen ulkopuoliset valtiot voivat

melko vapaasti ilmaista omia arktisia näkemyksiään ja pyrkimyksiään. Näin ollen Arctic Circle on tarkkailijavaltioille merkittävä areena rakentaa arktista toimijuuttaan, ja siksi ilmiön tutkiminen on tärkeää.

Tässä tutkimuksessa tarkastelen arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden arktisen toimijuuden tuottamista. Tutkimukseni kontekstina on arktisen alueen avautuminen uusille toimijoille, esimerkkinä Arktisen neuvoston tarkkailijavaltiot, ilmastonmuutoksen ja geopoliittisten muutosten myötä. Arktisiksi toimijoiksi voidaan käsittää tahot, jotka toimivat arktisella alueella, ovat toimineet siellä, tai joilla on kiinnostus toimia alueella tulevaisuudessa. Olen rajannut tutkimukseni koskemaan Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioita, joihin kuuluvat Alankomaat, Espanja, Etelä-Korea, Intia, Iso-Britannia, Italia, Japani, Kiina, Puola, Ranska, Saksa, Singapore sekä Sveitsi. Tutkimukseni aineistona käytän tarkkailijavaltioiden edustajien puheita kansainvälisessä Arctic Circle -kongressissa vuosina 2013-2018. Arctic Circle, joka järjestetään vuosittain Islannin pääkaupungissa Reykjavíkissa, on yksi keskeisimmistä arktisen alueen kysymyksiä käsittelevistä vuosittaisista tapahtumista. Tavoitteenani on ymmärtää, miten nämä Arktisen neuvoston tarkkailijavaltiot määrittelevät toimijuuttaan arktisella alueella ja tarkastella, millä tavoilla toimijuutta perustellaan. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisten diskurssien kautta eri tarkkailijavaltiot legitimoivat arktista toimijuuttaan?
2. Mitkä intressit korostuvat eri tarkkailijavaltioiden toimijuuden legitimoinnissa?

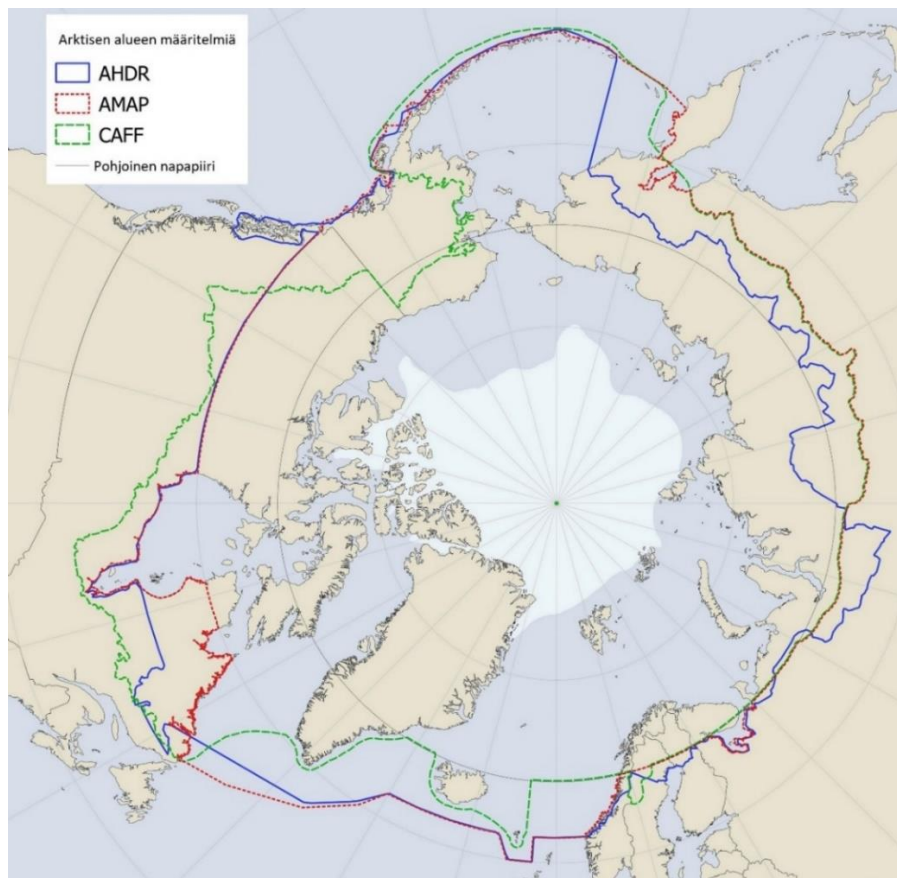
2 Arktinen alue ja sen toimijat

2.1 Mikä on arktinen alue?

Pohjoisnapaa ympäröivä arktinen alue eli Arktis voidaan määritellä usealla eri tavalla. Usein termillä tarkoitetaan Pohjoisen napapiirin pohjoispuolista aluetta eli pohjoiskalottia. Arktisen keskuksen (2019b) mukaan arktinen alue voidaan rajata muun muassa lämpötilan, metsänrajan, ikiroudan ja merijään mukaan. Lisäksi erilaisia poliittisia määritelmiä on myös käytössä. Lämpötilaan perustuvan määritelmän mukaan pohjoiset alueet, joiden kesäkuun keskimääräinen lämpötila ei ylitä +10°C:n isotermiä, ovat arktisia. Metsänrajamääritelmä käsittää arktisen alueen rajana metsän ja tundran välillä sijaitsevan vaihtumisvyöhykkeen pohjoispuolisen alueen. Ikiroutaan perustuvan määritelmän mukaan jatkuvan ikiroudan alueet ovat arktisia. Merialueilla arktiset alueet määritellään merijään keston mukaan. Arktisen alueen suurimmat terrestriiset biomit eli maaeloyhteisöt ovat taiga ja tundra (Thomas 2012: 541). Nämä biomit ovat sirkumpolaarisia eli ne ulottuvat maapallon ympäri. Mannerjäätiköitä esiintyy eri puolilla arktista aluetta, ja Grönlanti on suurimmaksi osaksi mannerjäätiköiden peittämä.

Arktisen alueen poliittiset rajaukset riippuvat käyttötarkoituksesta. Muun muassa arktisilla valtioilla on omia rajauksia arktisista alueistaan ja muilla arktisilla toimijoilla kuten Arktisen neuvoston työryhmillä omia, toisistaan eroavia määritelmiä (kuva 1). Esimerkiksi Suomen arktisessa strategiassa Suomen pohjoisosat käsittävä Lapin maakunta määritellään Suomen arktiseksi alueeksi (Valtioneuvoston kanslia 2013: 8). Arktisen neuvoston työryhmistä Arktisen alueen tarkkailu- ja monitorointiohjelma (engl. *Arctic Monitoring and Assessment Program, AMAP*) sisällyttää arktisen alueen määritelmänsä Pohjoisen napapiirin pohjoispuoliset maa- ja merialueet sekä leveyspiirin 62°N pohjoispuoliset alueet Aasiassa, leveyspiirin 60°N pohjoispuoliset alueet ja Aleuttien saariston, Hudsoninlahden sekä Labradorinmeren Pohjois-Amerikassa (Arktinen tarkkailu- ja monitorointiohjelma 1998:10). Arktisen alueen inhimillisen kehityksen raportti (engl. *Arctic Human Development Report, AHDR*), jonka julkaisijoihin kuuluvat Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Arktisen neuvoston kestävän

kehityksen työryhmä (engl. *Sustainable Development Working Group, SDWG*), määrittelee arktisen alueen AMAP:n raporttien mukaan, ja arktinen alue käsittää Alaskan, Kanadan 60°N leveyspiirin pohjoispuoliset alueet, Grönlannin, Islannin, Färsaaret, Ruotsin, Suomen ja Norjan pohjoisimmat maakunnat sekä Venäjän hallinnollisesta alueista ne, joiden rajat ovat lähellä Pohjoista napapiiriä (Arctic Human Development Report 2004:17–18). Arktisen neuvoston arktisen alueen kasviston ja eläimistön suojelun työryhmän (engl. *Conservation of Arctic Flora and Fauna, CAFF*) määritelmä käsittää maantieteellisen arktisen alueen lisäksi laajoja boreaalisia alueita etenkin Pohjois-Amerikassa (Arktisen alueen kasviston ja eläimistön suojelu 2017). Työryhmät korostavat, että tiukat luonnonmaantieteelliset ja poliittiset rajaukset eivät sovi niiden arktisen alueen määritelmiin, vaan ne ovat halunneet luoda useisiin määritelmiin perustuvia alueellisia rajauksia, jotka sopivat niiden toimintaan (esim. Arktinen tarkkailu- ja monitorointiohjelma 1998:10). Tämän takia voidaan ajatella, että arktisen alueen eri rajaukset ovat esimerkkejä tässäkin tutkimuksessa keskeisestä todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta, kun arktinen alue määritellään ja rajataan erilaisten käyttö- ja tarkoituserien mukaan.

Kuva 1. Arktisen alueen määritelmiä (AHDR, AMAP, CAFF ja Pohjoinen napapiiri). Kartta: Arto Vitikka, Arktinen keskus, Lapin yliopisto (2019).

Arktisilla valtioilla viitataan Arktisen neuvoston jäsenneuvoston jäsenvaltioihin, jotka ovat Islanti, Kanada, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska (mukaan lukien Grönlanti ja Färsaaret), Venäjä ja Yhdysvallat (Arktinen neuvosto 2019d). Näitä valtioita voidaan myös kutsua niin sanotuksi arktiseksi kahdeksikoksi (engl. *the Arctic Eight*). Toinen yleinen maajaottelu käsittää Pohjoisen jäämeren rannikkovaltiot, niin sanotun arktisen viisikon (engl. *the Arctic Five*) (Kuersten 2016). Tähän ryhmään kuuluvat Kanada, Norja, Tanska, Venäjä ja Yhdysvallat. Heinisen (2017) mukaan arktiset rantavaltiot korostavat arktisissa strategioissaan suvereniteettiaan arktisilla merialueilla, kun taas kolmen muun arktisen valtion strategioissa painopiste on kansainvälisessä yhteistyössä arktisella alueella. Islannin parlamentti, Alþingi, julkaisi vuonna 2011 valtion arktista politiikkaa käsittelevän päätöslauselman, jonka mukaan Islanti pyrkii turvaamaan asemansa arktisena rannikkovaltiona (A Parliamentary Resolution on Iceland's Arctic Policy 2011). Islanti perustelee asemaansa rannikkovaltiona sillä, että Islannin yksinomainen talousvyöhyke (engl. *exclusive economic zone, EEZ*) ulottuu Pohjoiselle jäämerelle, ja että Islannilla on sekä Pohjoisen napapiirin pohjoispuolella sijaitsevia maa- ja merialueita

2.2 Ihmistoiminta arktisella alueella

Arktisen alueen inhimillisen kehityksen raportin mukaisen arktisen alueen määritelmän kattamalla alueella asuu hieman yli neljä miljoonaa ihmistä (Heleniak & Bogoyavlensky 2015:53-55). Aikavälillä 2000-2010 väestö on vähentynyt hieman koko arktisella alueella. Väestönkasvua on tapahtunut Alaskassa, Islannissa, Kanadan arktisilla alueilla, Färsaarilla, Grönlannissa ja Pohjois-Norjassa, kun taas Ruotsin Norrbotten, Suomen Lappi ja Venäjän arktiset alueet ovat kärsineet väestön vähenemisestä. Väestön väheneminen on ollut voimakkainta Venäjän arktisilla alueilla, joilla elää noin puolet arktisen alueen asukkaista. Esimerkiksi Sahan eli Jakutian pohjoisosissa ja Tšukotkan alueilla väestö vähentyi 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä yli 20 prosenttia. Toisaalta Jamalin Nenetsia koki samalla ajanjaksolla muista Venäjän arktisista alueista poiketen noin kymmenen prosentin väestönkasvun. Jamalin Nenetsian väestönkasvu johtuu pääasiassa alueen kasvaneesta öljy- ja kaasuteollisuudesta, jonka perässä alueelle on muuttanut väestöä muualta (Nalimov & Rudenko 2015). Nopeinta väestönkasvu arktisella alueella on ollut Alaskassa, Islannissa sekä Kanadan arktisilla alueilla, joissa se

ylitti aikavälillä 2000-2010 maailman keskimääräisen vuosittaisen väestönkasvun eli 13 prosenttia tällä ajanjaksolla (Heleniak & Bogoyavlensky 2015:53-55).

Arktisen alueen väestöstä noin kymmenen prosenttia eli noin 400 000 ihmistä kuuluu arktisiin alkuperäiskansoihin (Arktinen keskus 2019c). Arktisia alkuperäiskansoja on yhteensä noin 40 ja niitä on kaikissa muissa arktisissa valtioissa paitsi Islannissa. Esimerkkeinä alkuperäiskansoista voidaan mainita saamelaiset Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä, inuiitit Grönlannissa, Kanadan arktisilla alueilla ja Alaskassa, jupikit ja aleutit Alaskassa sekä hantit, mansit, nenetsit ja samojedit Venäjällä. Alkuperäisenemmistöisiä hallinnollisia alueita ovat muun muassa Grönlanti, Kanadan Nunavut sekä Venäjän Tšukotka (Heleniak & Bogoyavlensky 2015: 53-55).

Luonnonvarojen hyödyntäminen on keskeinen ihmistoiminnan muoto arktisella alueella. Pohjoisella jäämerellä on arvioitu olevan merkittäviä hyödyntämättömiä maakaasu-, öljy- ja mineraaliesiintymiä (Yhdysvaltain geologian tutkimuskeskus 2008). On arvioitu, että maapallon suurimmat, vielä tutkimattomat, öljyesiintymät sijaitsevat arktisella mannerjalustalla. Hammerfestin pohjoispuolella Norjan rannikon edustalla sijaitsee norjalaisen öljy-yhtiö Equinorin (entinen Statoil) Snøhvit-kaasukenttä (suom. *Lumikki*), joka on eteläisen Barentsinmeren ensimmäinen merenalainen maakaasukenttä (Equinor 2019). Snøhvitiltä kuljetetaan maakaasua mantereelle, jossa se nesteytetään ja kuljetetaan vientiin. Sabetassa Jamalin niemimaalla Venäjällä sijaitsee merkittäviä maakaasukenttiä, joiden yhteyteen on perustettu merkittäviä hankkeita nesteytetyn maakaasun (engl. *liquefied natural gas, LNG*) jalostusta ja vientiä varten (Yamal LNG 2019). Myös Kanadan, Yhdysvaltoihin kuuluvan Alaskan ja Venäjän arktisilta maa-alueilta on löytynyt huomattavia öljy- ja maakaasuesiintymiä (Yhdysvaltain geologian tutkimuskeskus 2008). Yhdysvallat vetäytyi öljynporaushankkeista Pohjoisella jäämerellä vuosina 2015 ja 2016, kun valtio kielsi arktisen öljynporauksen (Davenport 2019). Presidentti Trumpin hallinto kumosi kiellon myöhemmin, mutta vuonna 2019 kumoamisen mahdollistava asetus todettiin laittomaksi.

Kaivostoimintaa on eri puolilla arktista aluetta, ja mineraalien hyödyntäminen on muodostunut tärkeimmäksi teollisuudenalaksi eri puolilla arktista aluetta (Norjan geologian tutkimuskeskus 2016). Esimerkiksi Grönlannissa kaivoshankkeiden kasvu on lupaavien mineraalilöydösten myötä ollut voimakasta 2010-luvulla (Kolb 2016). Myös Suomen Lapissa on useita toimivia metallimalmikaivoksia ja lukuisia kaivoshankkeita on vireillä (Geologian tutkimuskeskus 2012) Lapissa louhitaan esimerkiksi nikkeliä, kuparia ja kultaa. Lapin malminetsintä- ja kaivoshankkeet ovat aiheuttaneet vastustusta muun muassa luonnonsuojelu- ja alkuperäiskansakysymysten takia (esim. Leisti 2014). Arktisen kaivostoiminnan ympäristövaikutuksia tulisi tulevaisuudessa arvioida aiempaa enemmän, koska kaivannaisten ja muiden luonnonvarojen hyödyntäminen on yksi merkittävimpiä arktisen alueen taloudellista kehitystä tukevia tekijöitä (Tolvanen ym. 2019). Myös teollisuudesta peräisin olevien myrkyllisten raskasmetallien kuten kadmiumin ja lyijyn kaukokulkeuma arktiselle alueelle on arktisen alueen keskeisiä ympäristöriskejä, jonka vaikutukset kohdistuvat sekä arktisiin ekosysteemeihin että ravintoketjuissa rikastuessaan myös arktisen alueen väestön terveyteen (McConnell & Edwards 2008).

Ilmastonmuutoksen myötä Pohjoisella jäämerellä on avautunut merireittejä, jotka ovat nykyisin jo ympärivuotisessa käytössä (esim. Darby 2018). Tulevaisuudessa liikennöintikauden on ennustettu pitenevän ja näiden merireittien tulevan taloudellisesti entistäkin tärkeämmiksi (Melia ym. 2017). Erityistä kiinnostusta on herättänyt Venäjän pohjoisrannikon edustalla kulkeva Koillisväylä, koska sen käyttäminen lyhentää Euroopan ja Aasian välisen meriliikenteen matka-aikoja verrattuna kulkemiseen Suezin kanavan kautta. (Milaković ym. 2018). Moen ja Jensenin (2014) mukaan Koillisväylällä on erilaisia määritelmiä ja siihen voidaan viitata eri termein. Esimerkiksi Koillisväylä (engl. *Northeast Passage, NEP*) on historiallinen kulkureitti Venäjän pohjoispuolella, joka yhdistää Pohjois-Atlantin ja Pohjois-Tyynenmeren. Pohjoinen merireitti (engl. *Northern Sea Route, NSR*) taas on Venäjän käyttämä ja tarkasti määrittelemä termi, joka käsittää Novaja Zemljalta alkavan ja Beringinsalmelle päättyvän merialueen. Arktisen meriliikenteen kasvu uhkaa arktisia meriekosysteemejä (esim. Gross 2018). Erityisesti useat arktiset merinisäkkäät kuten lukuisat valas- ja hyljelajit ovat haavoittuvaisia arktisen meriliikenteen aiheuttamille uhille, joista esimerkkeinä voidaan pitää muun muassa törmäämistä laivoihin, laivojen aiheuttamaa merenalaismelua sekä muuttoreittien ja lisääntymiskäyttäytymisen häiriintymistä. Kiiski (2017) esittää, että vaikka

markkinatilanne, lastin ja kuljetuskapasiteetin saatavuus ja ilmasto-olosuhteet olisivatkin suotuisia, tulee arktisen meriliikenteen kauttakulkuliikenteen kaupallinen potentiaali olemaan vielä pitkään vähäistä.

Kalastus on merkittävä elinkeino etenkin Barentsinmeren alueella, jonka tärkein luonnonvara on kalakannat (Olsen ym. 2009). Ilmastonmuutoksen vaikutuksena pohjoisten kalakantojen on arvioitu siirtyvän yhä pohjoisemmas, mikä voisi tarkoittaa esimerkiksi kalastuksen kannalta merkittävien Barentsin-, Tšuktši- ja Beringinmeren kalakantojen siirtymistä Pohjoisen jäämeren avoimille merialueille (engl. *high seas*) (Christiansen ym. 2013). Lisääntyvän öljyn- ja kaasunetsinnän on ajateltu lisäävän meren käyttökonflikteja esimerkiksi kalastuselinkeinon kanssa.

Matkailu on kasvanut arktisella alueella 2010-luvulla voimakkaasti. Esimerkiksi Islannissa vieraili vuonna 2010 hieman alle puoli miljoonaa ulkomaista matkailijaa (Ferðamálastofa – Icelandic Tourist Board 2017). Islannin matkailun tähänastisena huippuvuonna, vuonna 2017, ulkomaisten matkailijoiden määrä ylitti 2,2 miljoonan matkailijan rajan ja jo yksin yhdysvaltalaisia matkailijoita vieraili maassa enemmän kuin ulkomaalaisia matkailijoita yhteensä vuonna 2010 (Ferðamálastofa – Icelandic Tourist Board 2018). Nopean kasvun myötä matkailu on ohittanut kalastuksen Islannin vientiarvoltaan tärkeimpänä elinkeinona (Stefánsson ym. 2017). Czágolyn ym. (2017) mukaan suuri osa matkailijoista matkustaa Islantiin maan luonnon takia ja vierailee erämaa-alueiden kaltaisissa (engl. *semi-wilderness area*) kohteissa, mikä aiheuttaa herkälle arktiselle luonnolle voimakasta painetta. Arktinen matkailu on ajankohtainen ilmiö myös Suomessa, sillä Lapissa ulkomaalaisten matkailijoiden määrän kasvu on ollut hyvin nopeaa vuodesta 2015 lähtien (Konttinen 2018). Arktinen matkailu vaikuttaa myös alueen alkuperäiskansoihin, ja esimerkiksi Saamelaisneuvosto on julkaissut kestävä matkailua koskevat ohjeet.

Arktista tutkimusta harjoitetaan sekä arktisen alueen että sen ulkopuolisissa valtioissa. Arktisia tutkimusasemia on eri puolilla arktista aluetta, ja arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden asemat ovat keskittyneet Huippuvuorille Ny-Ålesundiin (Grid Arendal 2019). Ny-Ålesundissa sijaitsevat Alankomaiden, Etelä-Korean, Intian, Ison-Britannian, Italian,

Japanin, Kiinan, Ranskan ja Saksan arktiset tutkimusasemat. Lisäksi Puolalla on oma asemansa Huippuvuorten Hornsundissa. Ny-Ålesundissa tapahtuva tutkimus keskittyy muun muassa arktiseen ilmastotutkimukseen, terrestristen eliöyhteisöjen tutkimukseen sekä glasiologiseen tutkimukseen (Ny Ålesund Science Managers Committee 2019).

Ihmistoiminta arktisella alueella on siis hyvin monimuotoista ja tulevaisuudessa se tulee todennäköisesti kasvamaan kuten edellä esittämäni esimerkit muun muassa meriliikenteen, kaivosteollisuuden ja matkailun osalta osoittavat. Erityisesti ilmastonmuutoksen merkitys ja vaikutukset arktisen alueen tarjoamiin taloudellisiin mahdollisuuksiin ovat tässä ihmistoiminnan kasvussa on keskeisiä.

2.3 Arktinen hallinta

Arktisella hallinnalla (engl. *Arctic governance*) tarkoitetaan sekä julkisen että yksityisen hallinnan keinoja kuten säännöksiä, käytäntöjä, instituutioita ja tavoitteita, ja se sisällyttää muun muassa arktisella alueella tapahtuvat hallinnan hierarkiat ja verkostot. (Arktinen keskus 2019). Käsite on jatkuvasti muuttuva, joten sen määrittely on haastavaa. Arktinen hallintakin on siis sosiaalisesti muodostuva. Sreejithin ja Hosseinin (2017) mukaan arktisen alueen hallintajärjestelmä muodostuu ensisijaisesti laeista, säännöksistä ja alueellisten toimijoiden tekemistä päätöksistä, jotka kaikki edustavat niin sanottuja pehmeitä oikeuslähteitä (engl. *soft law tools*). Esimerkiksi Arktisen neuvoston toiminta perustuu tällaiselle soft law -periaatteelle muun muassa sen takia, että Arktinen neuvosto on perustettu kansainvälisen sopimuksen sijaan julistuksella.

Kansainvälinen kiinnostus arktiseen alueeseen on vaihdellut historiallisesti (Albert & Vasilache 2017). Esimerkiksi 1800-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan saakka arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden kuten Ison-Britannian toteuttamat tutkimusmatkat olivat tyypillisiä alueella, ja arktista aluetta kuvattiin yleisesti tuntemattomana ja villinä rajaseutuna. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen arktinen alue ei vuosikymmeniä saavuttanut suurta kansainvälistä huomiota, ja alueen merkitys alkoi kasvaa jälleen toisen maailmansodan jälkeen kylmän sodan myötä. Melvinin ja

Berghin (2015) mukaan kylmän sodan aikana Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain transatlanttisen liittouman väliset sotilaalliset yhteenotot ulottui arktiselle alueelle saakka, kun alue oli kilpailun ja haavoittuvaisten kansainvälisten suhteiden luonnehtima.

1980-luvun lopussa alkoivat Neuvostoliiton, Yhdysvaltojen ja Kanadan puheet arktisesta alueesta rauhan vyöhykkeenä ja yhteistyön alueena (Vigeland Rottem 2015: 148-149). Samaan aikaan ajoittuu myös Suomen hallituksen käynnistämä niin kutsuttu Rovaniemen prosessi eli aloite kansainvälisen arktisen ympäristönsuojeluyhteistyön puolesta. Aloitteen myötä syntyi arktinen ympäristönsuojelustrategia (engl. *Arctic Environmental protection Strategy, AEPS*), jonka pohjalta Arktinen neuvosto muodostui vuonna 1996. Nämä toimet ovat esimerkkejä sosiaalisen todellisuuden ja uusien merkitysjärjestelmien luomisesta, sillä kylmän sodan jälkeen arktisella alueella keskeiseksi diskurssiksi on muotoutunut kansainvälinen yhteistyö ja yhteisten intressien jakaminen ja tavoittelu (Melvin & Bergh 2015). Tällaista kehitystä ei odotettu, sillä arktisen alueen kylmän sodan aikainen kansainvälisen hallinnan diskurssi painotti arktisella alueella militarisoitua ja sotilaallista vahvuutta. 1990-luvun loppupuolelta alkaen kansainvälinen kiinnostus arktista aluetta kohtaan on siis kasvanut.

Nykyisin arktista alueen hallintaa leimaa ilmastonmuutos ja sen aiheuttamat haasteet, joiden myötä kansainvälistä yhteistyötä on esimerkiksi ympäristönsuojelun ja tieteen saralla (Melvin & Bergh 2015). Myös luonnonvarojen hyödyntäminen ja uusien kuljetusreittien tarjoamat mahdollisuudet ovat toimineet tiivistyneen yhteistyön moottoreina. Tästä esimerkkinä voidaan pitää arktisten alueen ulkopuolisten tarkkailijavaltioiden kasvanutta määrää Arktisessa neuvostossa. Vigeland Rottemin (2015) mukaan Arktisen neuvoston merkitys ja poliittinen näkyvyys arktisen alueen hallinnassa on kasvanut 2010-luvulla, mihin ovat vaikuttaneet muun muassa pysyvän sihteeristön perustaminen Norjan Tromssaan sekä ensimmäisen kansainvälisen sitovan sopimuksen (engl. *Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic*) allekirjoittaminen.

Erittäin merkittävä osa arktista hallintaa on arktisten merialueiden hallinta, johon kuuluu kansainvälisiä sopimuksia ja lainsäädäntöä. Keskeisin näistä sopimuksista on

Yhdistyneiden kansakuntien eli YK:n merioikeusyleissopimus (engl. *United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS*), jossa on määritelty, että rannikkovaltioilla on suvereeni oikeus mannerjalustansa luonnonvaroihin ja niiden käyttöön (United Nations Convention on the Law of the Sea 1982: artikla 77). Merioikeusyleissopimuksen artiklassa 76 määritellyt luonnonvarat tarkoittavat mineraaleja ja muita elottomia merenpohjan resursseja sekä sessiilejä eli paikallaan kasvavia, merenpohjaan kiinnittyneitä eliöitä. Sopimuksen mukaan mannerjalusta voi ulottua 200 merimailin päähän valtion aluevesirajasta (United Nations... 1982: artikla 76).

Esimerkiksi Pohjoisnavan halki kulkevan Lomonosovin harjanteen omistajuudesta on arktisilla merialueilla ollut kiistoja. Sekä Kanada, Tanska että Venäjä ovat tehneet siitä aluevaatimuksia, ja vaatimusten oikeutuksessa on käytetty niin tieteellisiä, mannerjalustan geologiaan pohjautuvia, perusteluita kuin myös symbolisia, paljon mediahuomiota herättäneitä, toimia (Dodds 2010). Venäjän toiminta vuonna 2007 Pohjoisnavalla aiheutti paljon kansainvälistä huomiota, kun venäläinen sukellusveneretikunta kiinnitti Venäjän lipun Pohjoisnavan mannerjalustaan. Tämä liike nähtiin Venäjän merkkinä Lomonosovin harjanteen ja sen luonnonvarojen kuulumisesta Venäjälle. Aluevaatimuksia koskevia kiistoja on myös saatu ratkaistua arktisilla merialueilla. Barentsinmerellä Norjan ja Venäjän välisestä merirajasta käytiin pitkä rajakiista 1900- ja 2000-luvuilla, kun Norja ja Venäjä, sekä sen edeltäjä Neuvostoliitto, vaativat kummatkin yli 175 000 neliökilometrin laajuista aluetta Barentsinmerellä ja ensimmäiset neuvottelut kiistassa käytiin jo 1960-luvulla (Moen 2014). Kumpikin valtio tulkitsi rajaa eri tavoin ja perusteli mannerjalustansa jatkuvan alueella Barentsinmeren osana YK:n merioikeusyleissopimukseen vedoten. Ensimmäiset neuvottelut kiistassa käytiin jo 1960-luvulla, mutta se ratkesi lopulta vasta vuonna 2010, kun kiistelty merialue jaettiin kahteen lähes yhtä suureen alueeseen Norjan ja Venäjän kesken.

2.4 Arktinen neuvosto ja tarkkailijavaltioiden rooli

Arktinen neuvosto (engl. *Arctic Council, AC*) on kansainvälinen hallitustenvälinen foorumi, jonka tavoitteena ja painopisteenä on arktisten valtioiden, alkuperäiskansojen ja muiden arktisten toimijoiden välinen yhteistyö kestävän kehityksen ja ympäristönsuojelun saralla (Arktinen neuvosto 2018d). Arktisen neuvoston edeltäjänä toimi Arktinen ympäristönsuojelustrategia, joka allekirjoitettiin Rovaniemellä vuonna 1991 ensimmäisessä arktisten valtioiden ministerien välisessä kokouksessa (Arktinen neuvosto 2019b). Aloitteen kokouksen järjestämistä ja kansainvälisen arktisen ympäristönsuojelun kehittämistä oli tehnyt Suomi vuonna 1989. Kyseisestä ministerikokouksesta alkoi jatkuva yhteistyö arktisten valtioiden välillä, mitä on myös kutsuttu Rovaniemen prosessiksi. Vuonna 1991 myös Kanadan hallitus teki esityksen Arktisen neuvoston perustamisesta, jotta arktisen alueen valtiot voisivat yhden niin sanotun sateenvarjotoimijan kautta käydä vuoropuhelua koskien arktisen alueen taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia kysymyksiä.

Arktinen neuvosto perustettiin vuonna 1996 Ottawan julistuksella (engl. *Ottawa Declaration*). Julistusta olivat allekirjoittamassa kaikkien kahdeksan arktisen valtion hallitusten edustajat, ja siinä muun muassa tunnustettiin arktisen alueen asukkaiden hyvinvointi ja alkuperäiskansojen ainutlaatuisuus, kestävän kehityksen merkitys arktisella alueella sekä arktisten ekosysteemien ja biodiversiteetin ylläpidon tärkeys (Ottawan julistus 1996). Alkuperäiskansojen edustajista Saamelaisneuvosto, Inuiittien napapiirikongressi sekä Venäjän pohjoisten alkuperäiskansojen liitto olivat mukana Ottawan allekirjoitustapaamisessa. Julistuksessa Ottawan julistuksen allekirjoituksen jälkeen Kanada toimi Arktisen neuvoston ensimmäisenä vaihtuvana puheenjohtajana vuosina 1996-1998 (Arktinen neuvosto 2019d). Vigeland Rottemin (2015) mukaan Arktisen neuvoston historia voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Vuodesta 1996 2000-luvun alkuvuosiin asialistalla korkealla oli arktisen alueen saastumisen tutkimus, joka keskittyi esimerkiksi myrkkyihin ja raskasmetalleihin.

Arktiseen neuvoston pysyviin jäseniin kuuluu kahdeksan arktisen alueen valtiota, jotka ovat Islanti, Kanada, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska Venäjä ja Yhdysvallat, sekä kuusi

arktisten alkuperäiskansojen pysyvää edustajaa, joihin kuuluvat Aleuttien kansainvälinen järjestö, Arktinen Athabaskanin neuvosto, Gwich'inien kansainvälinen neuvosto, Inuiittien napapiirikonferenssi, Venäjän pohjoisten alkuperäiskansojen järjestö ja Saamelaisneuvosto (Arktinen neuvosto 2019d). Lisäksi Arktisessa neuvostossa on tarkkailijajäseniä, joihin kuuluu arktisen alueen ulkopuolisia valtioita, hallitusten- ja parlamenttien välisiä järjestöjä sekä kansalaisjärjestöjä. Tarkkailijan asema on avoin kaikille näille edellä mainituille toimijoille, ja tarkkailijat toimivat Arktisessa neuvostossa pääasiassa neuvoston kuudessa työryhmässä.

Työryhmät ovat Arktisen neuvoston keskeisiä elimiä, ja suuri osa Arktisen neuvoston työstä tapahtuu niissä. Työryhmien tehtävänä on tuottaa erityisalueitaan koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja arvioita, toteuttaa ympäristöhankkeita ja antaa suosituksia (Ulkoministeriö 2019). Työryhmiä on kuusi, ja ne ovat Arktinen saastumisvasteohjelma (engl. *Arctic Contaminants Action Program, ACAP*), Arktinen tarkkailu- ja arviointiohjelma (engl. *Arctic Monitoring and Assessment Programme, AMAP*), Arktisen alueen kasviston ja eläimistön suojelu (engl. *Conservation of Arctic Flora and Fauna, CAFF*), Häätäehkäisy, valmius ja vaste (engl. *Emergency Prevention, Preparedness and Response, EPPR*), Arktisen alueen meriympäristön suojelu (engl. *Protection of the Arctic Marine Environment, PAME*) sekä Kestävän kehityksen työryhmä (engl. *Sustainable Development Working Group, SDWG*). Arktisen neuvoston kuusi työryhmää koostuvat neuvoston jäsenvaltioiden ministeriöiden asiantuntijoista, valtion virastoista ja laitoksista sekä tutkijoista (Arktinen neuvosto 2015). Jokaisella työryhmällä on oma erityisalueensa, josta se on vastuussa, ja työryhmien toimintaa johtavat puheenjohtaja, hallintoneuvosto ja sihteeristö. Hallintoneuvostot koostuvat tyypillisesti Arktisen neuvoston jäsenvaltioiden valtion virastojen ja laitosten, joiden toimiala liittyy työryhmän erityisalueeseen, edustajista sekä Arktisen neuvoston pysyvien osallistujien edustajista. Arktisen neuvoston tarkkailijat voivat osallistua työryhmien tapaamisiin ja osallistua niiden hankkeisiin. Kuten muissakin Arktisen neuvoston toimielimissä myös työryhmissä päätöksenteko Arktisen neuvoston jäsenvaltioiden välillä tapahtuu konsensusperiaatteen mukaisesti.

Arktisen neuvosto sihteeristö (engl. *Arctic Council Secretariat, ACS*) perustettiin vuonna 2013 Tromssaan, Norjaan (Arktinen neuvosto 2019e). Sihteeristön tehtävänä on tarjota

hallinnollisia valmiuksia, institutionaalista muistia, tehostettua viestintää ja yleistä apua Arktisen neuvoston toimintaan. Lisäksi sihteeristö tukee neuvoston puheenjohtajamaata puheenjohtajakauden toteuttamisessa. Arktisen neuvoston jäsenvaltiot toimivat kukin vuorollaan puheenjohtajina, ja puheenjohtajuuskausi kestää kaksi vuotta (Arktinen neuvosto 2019c). Vuosina 2017-2019 puheenjohtajuusvuorossa oli Suomi, ja toukokuussa 2019 puheenjohtajuus siirtyi Islannille.

Työryhmien kokoontumisen lisäksi Arktisen neuvoston keskeisimpiä tapaamisia ovat noin puolen vuoden välein järjestettävä arktisten suurlähettiläiden kokous sekä noin joka toinen vuosi järjestettävä jäsenvaltioiden ulkoministerikokous (Arktinen neuvosto 2018). Suomen puheenjohtajuuskauden 2017–2019 päättänyt ulkoministerikokous järjestettiin Rovaniemellä toukokuussa 2019. Ulkoministerikokouksissa on neuvoteltu kaksi Arktisen neuvoston jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovaa sopimusta: sopimus arktisesta lento- ja meripelastuspalveluista Nuukissa vuonna 2011 sekä sopimus arktisesta öljyntorjuntayhteistyöstä Kiirunassa vuonna 2013 (Ulkoministeriö 2019).

Tarkkailijoiden ensisijainen tehtävä Arktisessa neuvostossa on tarkkailla Arktisen neuvoston toimintaa (Arctic Council Observer Manual for Subsidiary Bodies 2013). Lisäksi tarkkailijoita rohkaistaan osallistumaan Arktisen neuvoston tekemään työhön erityisesti työryhmätasolla. Arktisen neuvoston tarkkailija-asema on avoin ei-arktisille valtioille, globaaleille ja paikallisille hallitusten- ja parlamenttienvälisille instituutioille sekä kansalaisjärjestöille (Arktinen neuvosto 2019d). Jotta jokin edellä mainituista tahoista voidaan hyväksyä tarkkailijaksi, on sen hyväksyttävä ja tuettava Arktisen neuvoston Ottawan julistuksessa määritellyt tavoitteet, tunnustettava arktisten valtioiden suvereniteetti arktisella alueella, tunnustettava kansainvälisen lain kuten YK:n merioikeusyleissopimuksen pätemisen arktisilla merialueilla, kunnioittaa arktisten alkuperäiskansojen ja alueen muiden asukkaiden kulttuureja, perinteitä, arvoja ja intressejä, osoittaa poliittista ja taloudellista halua osallistua Arktisen neuvoston pysyvien jäsenten ja muiden alkuperäiskansoja edustavien järjestöjen toimintaan, osoittaa Arktisen neuvoston toimintaan liittyviä arktisia intressejä ja asiantuntijuutta sekä osoittaa kykyä ja mielenkiintoa tukea Arktisen neuvoston toimintaa tuoden arktiset kysymykset kansainvälisille foorumeille.

Saatuun tarkkailijastatuksen tarkkailijat voidaan kutsua Arktisen neuvoston tapaamisiin, ja niiden tulee osallistua ensisijaisesti Arktisen neuvoston työryhmien toimintaan (Arktinen neuvosto 2019d). Jos tarkkailijat haluavat ehdottaa projekteja, tulee sen tapahtua jäsenvaltioiden tai pysyvien jäsenten kautta, eikä näiden projektien rahoitus saa ylittää Arktisen neuvoston rahoitusta. Arktisen neuvoston työryhmien tapaamisissa tarkkailijat voivat puheenjohtajan harkintavallan mukaan esittää kirjallisia lausuntoja, dokumentteja ja näkemyksiä keskusteluun. Lisäksi tarkkailijat voivat esittää kirjallisia lausuntoja myös Arktisen neuvoston ministeritapaamisissa.

Vuonna 2019 Arktisen neuvoston tarkkailijoita on yhteensä 39. Tämänhetkisistä tarkkailijoista 13 on valtioita, 14 hallitusten- ja parlamenttienvälisiä järjestöjä ja 12 kansalaisjärjestöä (taulukko 1). Osa nykyisistä tarkkailijoista, kuten Iso-Britannia, Japani, Saksa ja Pohjoismaiden neuvosto, oli mukana Ottawan julistuksen allekirjoittamistilaisuudessa 1996 (engl. *Declaration on the Establishment of the Arctic Council*) (Ottawan julistus 1996). Ensimmäiset varsinaiset tarkkailijat hyväksyttiin Arktisen neuvoston tarkkailijoiksi Iqaluitin ministeritapaamisessa vuonna 1998 (Arktinen neuvosto 2019c). Neljä valtioita, kolme hallitusten- tai parlamenttienvälistä järjestöä ja neljä kansalaisjärjestöä saivat tarkkailijastatuksen ensimmäisinä. Nämä ensimmäiset tarkkailijat olivat Saksa, Alankomaat, Puola, Iso-Britannia, Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssi, Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomissio, Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma, Kansainvälinen arktinen tiedekomitea, Napa-alueiden terveyden kansainvälinen liitto, Pohjoinen foorumi ja Maailman luonnonsäätiön arktinen ohjelma. Iqaluitin ensimmäisen ministeritapaamisen jälkeen uusia tarkkailijoita on hyväksytty säännöllisesti Arktisen neuvoston ministeritapaamisissa (taulukko 2).

Taulukko 1. Arktisen neuvoston tarkkailijat vuonna 2019 (Arktinen neuvosto 2019d).

Arktisen alueen ulkopuoliset valtiot (13)	Hallitusten- ja parlamenttien väliset järjestöt (14)	Kansalaisjärjestöt (12)
Alankomaat	Arktisen alueen parlamenttien	Alkuperäisyhteisöjen asioita hoitava
Espanja	jäsenten pysyvä komitea (SCPAR),	kansainvälinen työryhmä (IWGIA)
Etelä-Korea	Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto	Arktinen yliopisto (UArctic)
Intia	(IUCN)	Kansainvälinen arktinen sosiaalitieteiden
Iso-Britannia	Kansainvälisen merenkulkujärjestö	järjestö (IASSA)
Italia	(IMO)	Kansainvälinen arktinen tiedekomitea
Japani	Kansainvälinen	(IASC)
Kiina	merentutkimusneuvosto (ICES)	Kansainvälinen sirkumpolaarinen
Puola	Länsi-Pohjolan neuvosto (WNC)	terveysliitto (IUCH)
Ranska	Maailman ilmatieteen järjestö	Maailman poronhoitajien järjestö
Saksa	(WMO)	(AWRH)
Singapore	OSPAR-komissio	Maailman luonnonsäätiön (WWF)
Sveitsi	Pohjois-Atlantin	maailmanlaajuinen arktinen ohjelma
	merinisäkäskomissio (NAMMCO)	Merensuojelun neuvoa-antava komitea
	Pohjoismaiden ministerineuvosto	(ACOPS)
	(NCM)	Oceana
	Pohjoismainen	Pohjoinen foorumi (NF)
	ympäristörahoitusyhtiö (NEFCO)	Pohjois-Amerikan arktinen instituutti
	Punaisen Ristin ja Punaisen	(AINA)
	Puolikuun yhdistysten	Sirkumpolaarinen suojeluliitto (CCU)
	kansainvälinen liitto (IFRC)	
	Yhdistyneiden Kansakuntien	
	Euroopan talouskomissio (UN-ECE)	
	Yhdistyneiden Kansakuntien	
	kehitysohjelma (UNDP)	
	Yhdistyneiden Kansakuntien	
	ympäristöohjelma (UNEP)	

Taulukko 2. Tarkkailijavaltioiden hyväksyminen Arktisen neuvoston tarkkailijoiksi (Arktinen neuvosto 2019c).

Vuosi	Valtio
1998	Alankomaat, Iso-Britannia, Puola, Saksa
2000	Ranska
2006	Espanja
2013	Etelä-Korea, Intia, Italia Japani, Kiina, Singapore
2017	Sveitsi

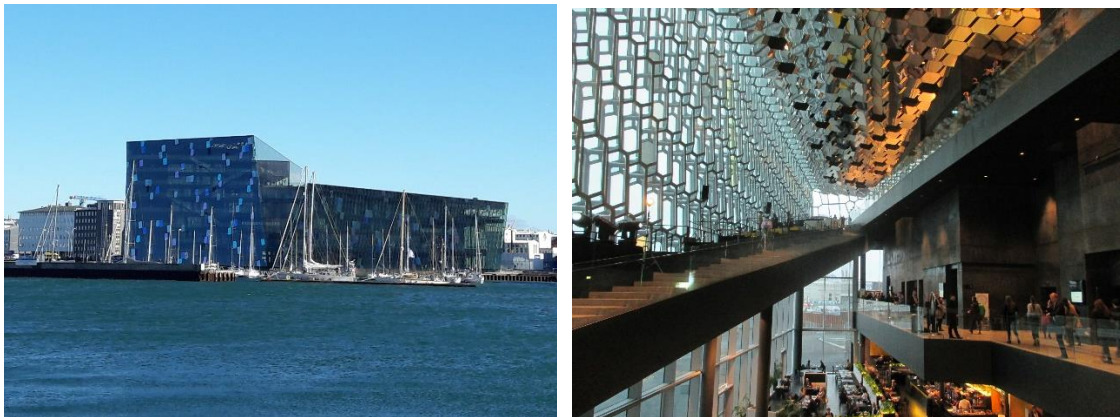
Arktisten valtioiden tapaan myös arktisen alueen ulkopuoliset valtiot ovat julkaisseet arktisia strategioitaan, joissa ne esittelevät omia arktisia intressejään. Osa dokumenteista on nimetty arktisiksi strategioiksi, osa polaaristrategioiksi (taulukko 3). Strategioiden julkaisijat ovat valtioiden ministeriöitä ja tutkimuslaitoksia. Vuoteen 2019 mennessä tarkkailijavaltioista Intia, Puola ja Singapore eivät ole tällaista dokumenttia vielä julkaisseet. Strategialla on monia merkityksiä, ja alun perin termi periytyy sotilaallisista yhteyksistä (Kerttunen 2007). Poliittisessa tarkoituksessa se kuvaa usein kokonaisvaltaista suunnitelmaa, jonka avulla toimija pyrkii päästä asettamiinsa tavoitteisiin. Strategiat pohjautuvat arvoihin ja esimerkiksi turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä poliittisuus on vahvasti läsnä.

Taulukko 3. Tarkkailijavaltioiden arktiset strategiat julkaisuvuoden, valtion, englanninkielisen nimen ja julkaisijan mukaan.

Vuosi	Valtio	Strategian englanninkielinen nimi	Julkaisija
2013	Etelä-Korea	Arctic Policy of the Republic of Korea	Etelä-Korean meri-instituutti
2013	Saksa	Guidelines of the Germany Arctic policy Assume responsibility, seize opportunities	Saksan ulkoasiainministeriö
2014	Alankomaat	Pole Position - NL 2.0. Strategy for the Netherlands Polar Programme 2016-2020	Alankomaiden tieteellisen tutkimuksen järjestö
2015	Japani	Japan's Arctic Policy	Japanin pääministeriön toimiston meripolitiikan osasto
2015	Sveitsi	Swiss polar research – Pioneering spirit, passion and excellence	Sveitsin ulkoministeriön poliittisten asioiden pääosasto
2016	Espanja	Guidelines for a Spanish Polar Strategy	Espanjan tiede- innovaatio- ja yliopistoministeriö
2016	Italia	Towards an Italian Strategy for the Arctic – National Guidelines	Italian ulkoasiain ja kansainvälisen yhteistyön ministeriö
2016	Ranska	The Great Challenge of the Arctic – National Roadmap for the Arctic.	Ranskan ulkoasiain ja kansainvälisen kehityksen ministeriö
2018	Kiina	China's Arctic Policy	Kiinan kansantasavallan keskushallitus
2018	Iso-Britannia	Beyond the Ice: UK policy towards the Arctic	Yhdistyneen kuningaskunnan ulkoministeriö

2.5 Arctic Circle -konferenssi ja muut vastaavat tapahtumat

Arktisen neuvoston lisäksi arktisilla valtioilla on lukuisia korkean tason kansainvälisiä arktisia foorumeita, jotka toimivat arktisen alueen kysymysten keskusteluareenoina. Tämän tutkimuksen kontekstina on Arctic Circle, joka kuuluu suurimpiin arktisen alueen kysymyksiä käsitteleviin kansainvälisiin kongresseihin. Arctic Circlen päätapahtuma Arctic Circle Assembly on vuodesta 2013 lähtien järjestetty vuosittain lokakuussa Islannin pääkaupungissa Reykjavíkissa (Arctic Circle 2019). Tapahtuman perustaja on Islannin presidenttinä vuosina 1996–2016 toiminut Ólafur Ragnar Grímsson. Reykjavíkin musiikki- ja konferenssitalo Harpassa (kuvat 2, 3 ja 4) järjestettävään kolmipäiväiseen konferenssiin osallistuu vuosittain noin 2000 osallistujaa yli 60 maasta. Tapahtumaa kuvaillaan Arctic Circlen internetsivuilla suurimmaksi arktisen alueen tulevaisuutta käsitteleväksi kansainvälisen dialogin ja yhteistyön verkostoksi. Keskeisiksi teemoikseen Arctic Circle luetlee muun muassa arktisen ilmastonmuutoksen, arktisten alkuperäiskansojen aseman, arktisen alueen turvallisuus- ja energiakysymykset, arktisen meriliikenteen ja muun Euroopan ja Aasian valtioiden aseman arktisella alueella sekä arktisten luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvät riskit ja mahdollisuudet.

Kuvat 2 ja 3. Reykjavíkin musiikki- ja kongressitalo Harpa (Mikko Keski-Laturi 16.07.2018 & 16.10.2015).

Kuva 4. Ranskan presidentti François Hollande puhumassa Arctic Circle Assemblyn avajaisissa 2015 (Mikko Keski-Laturi, 16.10.2015).

Heinisen ja Fingerin (2018) mukaan Arctic Circle oli ensimmäinen aidosti globaali ja monitieteinen arktista aluetta käsittelevä kokoontuminen. Osallistuminen on vapaata eri toimijoille, esimerkkeinä valtiovalta, yritykset, järjestöt, yliopistot ja alkuperäiskansojen edustajat (Arctic Circle 2019). Valitsin tarkasteluun Arctic Circlen, koska se on yksi suurimmista kansainvälisistä arktista aluetta käsittelevistä konferensseista, ja tarkkailijavaltioiden osallistuminen tapahtumassa on ollut vahvaa.

Pääkonferenssin lisäksi Arctic Circle järjestää joka vuosi pienempiä foorumeita, jotka keskittyvät johonkin arktisen yhteistyön osa-alueeseen. Arctic Circle -foorumit on järjestetty vuonna 2015 Alaskassa ja Singaporessa, 2016 Nuukissa Grönlannissa ja Québecissa Kanadassa, 2017 Washington DC:ssä Yhdysvalloissa ja Edinburghissa Isossa-Britanniassa (Skotlannissa), 2018 Tórshavnissa Färsaarilla ja Busanissa Etelä-Koreassa sekä vuonna 2019 Shanghaissa, Kiinassa. Foorumeita on siis järjestetty kolme kertaa Arktisen neuvoston tarkkailijavaltiossa: Iso-Britanniassa, Singaporessa ja Etelä-Koreassa.

Arctic Circlen lisäksi arktisella alueella järjestetään myös muita arktiseen alueeseen keskittyviä kansainvälisiä konferensseja. Norjan arktiseksi areenaksi luonnehdittu (esim. Aas 2017) Arctic Frontiers on Tromssassa vuodesta 2007 järjestetty konferenssi, johon

osallistuu vuosittain noin 2000 osallistujaa eri puolilta maailmaa (Arctic Frontiers 2019). Toinen keskeinen Norjan arktisista konferensseista on Bodøssä järjestettävä High North Dialogue, joka tunnettiin ennen vuotta 2015 nimellä Arctic Dialogue Conference (High North Dialogue 2019). High North Dialogue on Arctic Frontiersia pienimuotoisempi tapahtuma sekä kestoaltaan että osallistujamäärältään. Venäjän johtava arktinen konferenssi on Arctic: Territory of Dialogue, jonka historia ulottuu vuoteen 2010 (International Arctic Forum 2019). Tapahtumaa ei ole järjestetty Arctic Circlen, Arctic Frontiersin tai High North Dialoguen tapaan vuosittain eikä samassa kaupungissa. Tapahtumapaikkoja ovat olleet Moskova, Arkangeli, Salehard ja Pietari. Suomen merkittävin vastaava arktinen konferenssi on vuodesta 2013 alkaen joka toinen vuosi järjestetty Rovaniemi Arctic Spirit Rovaniemellä (Rovaniemi Arctic Spirit 2019). Arctic Science Summit Week eli arktinen tiedeviikko on Kansainvälisen arktisen tiedekomitean (engl. *International Arctic Science Committee, IASC*) hanke, jonka tarkoituksena on koota arktisia tutkijoita ja tutkimuslaitoksia yhteen keskustelemaan arktisen alueen tutkimuksesta (International Arctic Science Committee 2019). Tapahtuma on järjestetty viime vuosina niin arktisella alueella, esimerkiksi Arkangelissa Venäjällä, kuin sen ulkopuolellakin, esimerkiksi Prahassa, Tšekissä ja Davosissa, Sveitsissä.

3 Diskurssit sosiaalisen todellisuuden muodostajina

3.1 Diskurssin määrittely

Tässä tutkimuksessa suhtaudun diskurssianalyysin kautta todellisuuteen sosiaalisesti muodostettuna. Faircloughin (1989: 22-27) mukaan diskurssit ovat kielen käyttöä sosiaalisena käytäntönä. Kieli ja yhteiskunta eivät ole toisistaan erillään olevia vaan niiden välinen suhde on sisäinen ja dialektinen. Kieli on osa yhteiskuntaa ja sosiaalinen, ihmisten väliseen vuorovaikutukseen perustuva, prosessi. Teksti taas voidaan käsittää tuotteena, joka kuuluu johonkin diskurssiin eli diskurssi siis sisältää koko sosiaalisen vuorovaikutuksen prosessin. Ihmiset jäsentävät maailmaa ja luovat sosiaalista todellisuuttaan kielen ja tekstien avulla ja muodostavat näin omien kokemusten kautta tulkinnoistaan sosiaalisia merkityksiä ja käsitteitä, jotka taas mahdollisesti oikeuttavat erilaisiin tekoihin. Kaikki kielenkäyttäjät, sosiaalisesta tai yhteiskunnallisesta asemastaan huolimatta, tuottavat teksteillään merkityksiä ja voivat käyttää kielen valtaa esimerkiksi asioiden uudistamiseen (Pynnönen 2013). Diskurssit merkityksellistävät maailmaa, ja käsitys siitä perustuu kielenkäyttäjän omiin kokemuksiin ja tulkintoihin. Kielenkäyttö johtaa yhteiskunnallisten käsitysten ja rakenteiden muutoksiin ja siksi tekstejä, tämän tutkimuksen yhteydessä puheita, onkin tärkeää tutkia. Tässä tutkimuksessa esimerkiksi voidaan ajatella, että tarkkailijavaltioiden edustajat esittävät puheissaan valtionsa arktisena toimijana, ja näin luovat kielenkäytöllään sosiaalista todellisuutta arktisesta alueesta.

Diskurssit siis kuvaavat maailmaa kielenkäytön kautta. Erilaisten kielellisten valintojen avulla muodostuu erilaisia merkityksiä ja maailman representaatioita (Pynnönen 2013). Diskurssit jäsentävät tietoa ja rakentavat maailmaa aina tietystä näkökulmasta, joka merkityksellistää tietoa tietyllä tavalla. Jotkin asiat sisältyvät diskurssiin ja jotkin jätetään pois, minkä takia erilaiset diskurssit tuottavat erilaista maailmankuvaa. Diskurssintutkimuksessa tätä kutsutaan representaatioksi. Representaatiot eivät käsitä diskursseja todellisuuden kuvana, vaan ne nostavat esille tiettyjä näkökulmia. Diskurssin sisältämät sosiaaliset olosuhteet voidaan jaotella tuottamisen ja tulkinnan sosiaalisiin olosuhteisiin, jotka taas liittyvät kolmeen sosiaalisen järjestymisen tasoon: sosiaalisen

tilanteen (sosiaalinen ympäristö, jossa diskurssi tapahtuu), sosiaalisen instituution ja yhteiskunnan tasoihin (Fairclough 1989:22–27). Sosiaalisen instituution taso muodostaa laajemman kehysten diskurssille, ja yhteiskunnan taso on vielä tätäkin laajempi kehys. Fairclough (1989: 22–27) esittääkin, että kieli diskurssina ja sosiaalisina käytäntöinä ei ole vain tuottamisen ja tulkinnan analysointia vaan myös tekstien, prosessien ja niiden sosiaalisten olosuhteiden välisten suhteiden tarkastelua. Suonisen (2016) mukaan kielenkäyttö ei käsitä vain puhuttua kieltä ja kirjoitettua tekstiä, vaan myös muun merkitysvälitteisen toiminnan. Näin ollen kaikkea merkityksiä kantavaa toimintaa voidaan tarkastella diskurssianalyysin keinoin toimintana. Sekä puheet että teot ovat sosiaalista todellisuutta ylläpitäviä ja muuttavia sosiaalisia tekijöitä. Tässä tutkimuksessa arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden edustajat luovat puheiden avulla kuvaa arktisesta alueesta alueena ja muodostavat näin sosiaalista todellisuutta.

3.2 Diskurssien tutkiminen

Diskurssien tutkimiseen käytetään diskurssianalyysiä, joka Jokisen ja muiden (2016) mukaan on ennemminkin väljä teoreettinen viitekehys kuin selkeä tutkimusmenetelmä. Diskurssianalyysitutkimuksessa voidaan käyttää erilaisia lähtökohtia, painopisteitä ja menetelmällisiä sovelluksia. Wiley (2006) asemoi diskurssianalyysin tieteenfilosofian kentällä dekonstruktion ja jälkistrukturalismin suuntauksiin. Diskurssianalyysi kriittisenä metodina ja viitekehystenä tutkii usein valtaa, vallan toimintaa, sekä sitä, miten diskurssit vaikuttavat ihmisiin. Valta on läsnä kaikissa vuorovaikutusvaikutustilanteissa, joissa luodaan sosiaalista todellisuutta (Pynnönen 2013). Tästä johtuen diskurssien tutkimus on erittäin tärkeää esimerkiksi politiikan ja kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa. Näillä tutkimuksen kentällä puhujina on usein institutionaalista valtaa käyttäviä, institutionaalisisessa asemassa olevia puhujia. Tässä tutkimuksessa esimerkkeinä näistä institutionaalista valtaa käyttävistä puhujista ovat valtionpäämiehet, suurlähettiläät ja valtioiden tutkimuslaitosten johtajat. Vallan oikeuttamiseen ja toiminnan hyväksyttämisen perusteluun käytetään legitimointia, joka sisältää erilaisia argumentointistrategioita (Pynnönen 2013). Vallan legitimointi voi tapahtua erilaisilla aatteilla, teorioilla ja sosiaalisilla prosesseilla, jotka ovat keskenään dialektisia (Berger & Luckmann 1994:145–146). Tämän seurauksena vallan legitimointi tapahtuu teorioita ja yhteiskunnallisia instituutioita muuttamalla, jotta ne olisivat yhteensopivia jo

vakiinnutettujen teorioiden kanssa. Tässä tutkimuksessa tutkin, miten arktisen alueen ulkopuoliset valtioiden edustajat legitimoivat valtioidensa asemaa arktisella alueella ja rakentavat käsitystään arktisesta alueesta.

Diskurssianalyttisen tutkimuksen voidaankin ajatella kuuluvan jälki- eli poststrukturalismiin (engl. *poststructuralism*), jossa Häklin (2008:157) mukaan sosiaalinen maailma muodostuu kielenkäytön keskinäisistä vuorovaikutuksista. Maantieteelliseen tietoon ja tiedon tuottamiseen kuuluu konstruktivisessa maantieteessä yhteiskunnallisia valtasuhteita, joiden ilmeneminen voi muiden viitekehysten kautta olla haastavaa. Tieto ei ole siis vain kuvaavaa, vaan myös todellisuutta rakentavaa, jolloin siihen liittyy olennaisesti tiedon tuottamisen ja tutkijan position etiikka. Voidaan esimerkiksi kysyä, millaista maailmankuvaa tutkija tutkimuksellaan luo, ja kenen etuja tutkimus ja tieto ajavat. Tämän tutkimuksen kontekstissa voidaan ajatella, että tuon esille tarkkailijavaltioiden intresseihin ja Arktis-kuvaan liittyviä diskursseja ja teen näkyväksi näiden uusien arktisten toimijoiden näkökulmaa.

Jokisen (2016b) mukaan kielenkäyttö on toimintaa myös poliittisessa keskustelussa. Poliittista kielenkäyttöä tutkittaessa erityisesti argumentaatiopositioiden ja niiden retorisen puolustamisen tarkastelu on tärkeää. Argumentaatiopositiolla tarkoitetaan puhujan tilannesidonnaista asemoitumista julkisessa keskustelussa, ja se sisältää esimerkiksi puhujan käyttämät argumentit, mielipiteet ja asenteet. Retoriset keinot taas käsittävät ne kielenkäytön keinot, joilla puhuja pyrkii vakuuttamaan yleisönsä. Argumentointi on aina puhetta jollekulle eli puhujalla on yleisö, jolle hän viestinsä kohdistaa. Yleisö ja yleisösuhte ohjaavat siis puhujan argumentoinnin rakentumista. Retorista vaikuttamista löytyy hyvinkin erilaisista kielenkäytön muodoista (Jokinen 2016a). Retorisen kielenkäytön yhteisiä piirteitä ovat esimerkiksi erilaisten väitteiden puolustaminen, oikeuttaminen tai vastustaminen. Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa on käytetty retoriikan tutkimuksen menetelmiä muun muassa erilaisten tekojen ja asioiden oikeuttamiseen ja selontekojen tuottamiseen ja perustelemiseen. Retoriikka keskittyy usein lausumien muotoiluun ja yleisösuhteen tutkimiseen, ja diskurssianalyysin voidaan ajatella tarkastelevan näitä ilmiöitä osana kulttuuristen merkitysten muodostumista ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Tässä tutkimuksessa tämä diskurssianalyysin läheinen suhde retoriikkaan on tärkeää, koska tarkastelen diskurssien

rakentumista puheaineistossa. Vallan legitimointi eli tämän tutkimuksen kontekstissa arktisen toimijuuden ja osallistumisen oikeutus, tapahtuu toimijoiden erilaisten retoristen keinojen kuten suostuttelun ja vakuuttelun kautta (Pynnönen 2013).

Arktiseen alueeseen liittyvässä tutkimuksessa diskurssianalyysia on käytetty useilla eri tieteenaloilla. Esimerkiksi Grindheim (2009) tarkastelee diskurssianalyysin keinoin Norjan ja Euroopan unionin arktisia strategioita, ja niitä tapoja, joilla nämä kaksi toimijaa luovat kuvaa Euroopan-puoleisesta arktisesta alueesta. Norjan ja EU:n strategioissa esiintyviä diskursseja verrataan turvallisuuden tutkimuksen viitekehykseen ja laajemman turvallisuuden käsitteeseen. Arktiseen alueeseen liitettyjä poliittisia diskursseja tutkii muun muassa Khrushcheva ja Poberezhkaya (2016), joka tarkastelee diskurssianalyysia käyttäen Venäjän presidentinkanslian julkaisemien virallisten dokumenttien tapaa esittää Venäjän arktista politiikkaa venäläisessä poliittisessa narratiivissa. Venäjästä luodaan diskurssien kautta kuvaa arktisena suurvaltana, joka voi itse asettaa sääntönsä ns. omalla Arktiksellaan, mikä on ristiriidassa Venäjän nykyisten, kansainvälistä yhteistyötä ja lainsäädäntöä korostavien, intressien kanssa. Alkuperäiskansa- ja matkailututkimusta edustava de Bernardi (2017) tutkii diskurssianalyysin keinoin saamelaisuuden autenttisuutta Ruotsissa saamelaismatkailuun keskittyvien saamelaisten matkailuyhtiöiden verkkosivuilla. Tutkimuksen mukaan autenttisuutta ja aitoutta pidetään usein matkailijoita vahvasti houkuttelevana tekijänä, mutta diskurssianalyysi tuo esille, että markkinoinnissa saattavatkin korostua vanhanaikaiset ja jopa kolonisoivat käsitykset. Diskurssianalyysi on siis hyödyllinen ja hyvin monikäyttöinen tutkimusmenetelmä arktisen alueen tutkimuksessa, mutta esimerkiksi Arctic Circle -konferenssipuheita ei ole vielä tutkittu.

4 Aineisto ja menetelmät

4.1 Arctic Circle -konferenssipuheet

Tarkastelen Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioiden edustajien puheita kansainvälisessä Arctic Circle -konferenssissa. Olen kerännyt Arctic Circlen sihteeristön (Arctic Circle Secretariat) Vimeo-videopalvelutililtä yhteensä 52 puhetta (liite 1), jotka on pidetty vuosina 2013-2018 sekä Arctic Circle Assembly -konferenssissa Reykjavíkissa, Islannissa että pienemmissä Arctic Circle Forum -tapahtumissa Singaporessa, Skotlannissa, Grönlannissa, Färsaarilla ja Koreassa. Puhujien tausta ja asema ovat vaihtelevia, ja puhujajoukossa onkin muun muassa diplomaatteja (esim. valtioiden arktiset asioiden suurlähettiläät), poliitikkoja (esim. ministerit), tutkijoita ja tutkimuslaitosten edustajia. Analysoin puheita, joissa tarkkailijavaltioiden arktisen toimijuuden ja intressien esitleminen ja perustelu on keskeistä. Tämän vuoksi olen jättänyt analyysistani pois esimerkiksi puheita, jotka esittelevät tarkasti jotain tiettyä tutkimushanketta tai -organisaatiota.

Arctic Circle Assembly -konferenssin videoarkistosta kerätyissä puheissa korostuvat erityisesti ne valtiot, jotka ovat olleet Arctic Circle -konferenssissa aktiivisesti esillä ja järjestäneet esimerkiksi omia maasessioitaan. Maasessioiden lisäksi puheita on muun muassa konferenssin avaussessioista ja Arctic Circle Forum -tapahtuman sessioista. Kaikkien tarkkailijavaltioiden edustajat eivät ole konferenssissa pitäneet puheita, joten aineisto tältä osin ei kata kaikkia tarkkailijavaltioita. 13 tarkkailijavaltioista Alankomaista, Espanjasta ja Intiasta ei ole yhtään puhetta mukana analyysissä. Muiden tarkkailijavaltioiden osalta puheiden määrä vaihtelee yhdestä kymmeneen. En ole sisällyttänyt analyysiin Arctic Circle -konferenssissa aktiivisesti esiintyneitä Skotlantia ja Euroopan unionia, jotka voitaisiin myös laskea arktisen alueen ulkopuolisiksi toimijoiksi. Skotlanti osallistuu osana Isoa-Britanniaa Arktisen neuvoston toimintaan ja Euroopan unionin jäsenvaltioita kuuluu sekä Arktisen neuvoston jäsenvaltioihin että tarkkailijoihin. Euroopan unioni voidaan siis lukea myös Arktisen alueen sisäiseksi toimijaksi.

Puheiden kesto vaihtelee noin kahdesta minuutista noin 22 minuuttiin. Yhteensä aineistoa on lähes yhdeksän tuntia (taulukko 4). Lukumääräisesti eniten puheita on Etelä-Korean ja Kiinan edustajilta, joilta kummaltakin on aineistossa kahdeksan puhetta. Vähiten puheita on Italiasta, jonka edustajilta on aineistossa kaksi puhetta. Kestoltaan eniten aineistoa on Kiinasta ja vähiten Sveitsistä. Sekä keskiarvon että mediaanin mukaan pisimmät Singaporen ja Ranskan edustajien puheet ovat pisimpiä. Myös aineiston pisimmät yksittäiset puheet ovat näistä kahdesta valtiosta: Ranskan presidentti François Hollanden puhe vuoden 2015 Arctic Circle Assemblyssä ja Singaporen valtioministeri Sam Tan Chin Sionggin puhe vuoden 2014 Arctic Circle Assemblyssä. Keskiarvoltaan aineiston puheet ovat noin kymmenen minuutin mittaisia. Esimerkkejä lyhyemmistä puheista ovat muun muassa Saksan liittokansleri Angela Merkelin sekä Kiinan ulkoministeri Wang Yin videoviestit vuosilta 2014 ja 2015. Aineiston puheiden muoto, tyyli ja pituus ovat siis vaihtelevia. Videoviestien lisäksi muodoltaan muista puheista eroaa Sveitsin maasesion paneelikeskustelu, jonka puheenvuoroista sisällytin osia aineistoon.

Taulukko 4. Analyysissä mukana olevien puheet valtion, lukumäärän ja keston mukaan. Puheiden kesto pyöristetty minuutteihin.

Valtio	Puheiden lukumäärä (n)	Puheiden kesto	Puheiden kesto (ka.)
Etelä-Korea	8	1 h 12 min	9 min
Iso-Britannia	6	57 min	10 min
Italia	2	23 min	12 min
Japani	6	1 h 01 min	10 min
Kiina	8	1 h 23 min	10 min
Puola	3	25 min	8 min
Ranska	5	1 h 14 min	15 min
Saksa	5	44 min	9 min
Singapore	5	1 h 16 min	15 min
Sveitsi	4	18 min	6 min
Yhteensä	52	8 h 54 min	10 min

Puheet ovat paria poikkeusta lukuun ottamatta englanniksi. Ranskan presidentin François Hollanden puhe vuodelta 2015 on ranskaksi ja Kiinan ulkoministeri Wang Yin videopuhe vuodelta 2015 kiinaksi. Näistä puheista olen käyttänyt tarkastelussani englanninkielisiä käännostekstityksiä. Puheet olen analyysia varten litteroinut. Puhujien vaihtelevat

akcentit ja ääntämyserot englannin kielen lausumisessa aiheuttivat ajoittain haasteita litteroinnin aikana, minkä takia puheiden osia tai yksittäisiä sanoja oli haastava hahmottaa. Lisäksi vaihteleva äänenlaatu vaikutti välillä litteroinnin tarkkuuteen. Sitaatit, joita tässä tutkielmassa käytän esimerkkeinä puheista ja niiden kielenkäytöstä, olen kääntänyt itse vapaasti englannista suomeen.

4.2 Tarkkailijavaltioiden edustajien puheiden diskurssianalyysi

4.2.1 Diskurssianalyysin lähtökohdat

Tarkastelen tässä tutkimuksessa aineistoani diskurssianalyysillä, joka on yksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tekstinanalyysimenetelmistä (Tuomi ja Sarajärvi 2018:117–118). Diskurssianalyttisen tarkastelun mukaan kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta (Jokinen ym. 2016). Kieli jäsentää merkityksiä, ja luo erilaisia merkityssysteemejä, joita voidaan kutsua myös diskursseiksi tai tulkintarepertuaareiksi. Kielen avulla siis merkityksellistetään eli konstruoidaan ympäröivää maailmaa. Tuomen ja Sarajärven (2018:117–118) mukaan erona sisällönanalyysiin diskurssianalyysi tarkastelee tekstin merkityksiä ja näiden merkitysten tuottamista, kun taas sisällönanalyysi keskittyy muodostamaan tiivistetyn ja yleisen kuvauksen tekstistä.

Diskurssianalyttisen viitekehysten teoreettisia lähtöoletuksia on viisi: 1) kielenkäytön luonne sosiaalisen todellisuuden rakentajana, 2) rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssysteemien olemassaolo, 3) merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuus, 4) toimijoiden kiinnittyminen merkityssysteemeihin ja 5) kielenkäytön seurauksia tuottava luonne (Jokinen ym. 2016). Tässä tutkimuksessa lähtöoletusten voi ajatella ilmenevän seuraavalla tavalla: 1) tarkkailijavaltioiden edustajat luovat puheillaan sosiaalista todellisuutta arktisesta alueesta, 2) puheissa esiintyy sekä toisiinsa limittyviä että toisistaan eroavia diskursseja, 3) diskurssit ovat tiiviisti sidoksissa puheiden kontekstiin, joka tässä tutkimuksessa on tarkkailijavaltioiden osallistumisen mahdollistava Arctic Circle -konferenssi, 4) puhujat hyödyntävät kielenkäytössään jo olemassa olevia diskursseja ja 5) puheiden tarkoituksena on asemoida tarkkailijavaltioita arktisina toimijoina ja näin oikeuttaa niiden asema alueella.

Tämän tutkimuksen kontekstina on arktisen alueen avautuminen uusille toimijoille kuten Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioille ilmastonmuutoksen ja geopoliittisten muutosten myötä. Teksteinä toimivat puheet, jotka Arctic Circle -tapahtuman kontekstissa luovat tarkkailijavaltioiden Arktis-kuvaa ja arktista identiteettiä konferenssiyleisölle, median edustajille ja muille aiheesta kiinnostuneille. Osa konferenssin puheista, erityisesti täysistunnoissa (engl. *plenary session*) ja maasessioissa pidetyistä puheista on vapaasti katsottavissa Internetissä, joten näiden puheiden kohdeyleisön voidaan ajatella olevan hyvinkin laaja. Kongressipuheet voidaan laskea yhdeksi joukkotiedotuksen tuotteista, koska ne on mahdollista katsoa Internetissä. Joukkotiedotuksen tuotteet ovat laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumateriaaleja, joita voidaan käyttää myös diskurssianalyysin aineistoina (Tuomi ja Sarajärvi 2018:96–97). Puheet ovat saatavilla Internetissä myös tapahtuman jälkeen ja voidaan niiden ajatella jäävän elämään myös katsojien ymmärryksessä. Jewittin (2012) mukaan videotallenteisiin pohjautuvan aineiston aineiston etuna onkin sen katsojalle ja tutkijalle antama mahdollisuus palata menneeseen hetkeen.

Tutkimukseni on myös vahvasti sidoksissa sisällönanalyysiin, sillä aineiston litteroinnin aikana ja sen jälkeen ryhmittelin aineistosta erilaisia teemoja, joiden pohjalta hahmotin diskurssit. Teemoittelussa painotetaan, mitä erilaisista teemoista aineistossa on sanottu (Tuomi & Sarajärvi 2018:104–107). Laadullista aineistoa jaotellaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan, mikä mahdollistaa erilaisten teemojen esiintymisen vertailun aineistossa. Nämä teemat ja niitä kuvaavat näkemykset hahmottuvat aineistosta alustavan ryhmittelyn jälkeen. Tuomen ja Sarajärven (2018:117–118) mukaan kuitenkin erona sisällönanalyysiin diskurssianalyysi tarkastelee tekstin merkityksiä ja näiden merkitysten tuottamista, kun taas sisällönanalyysi keskittyy muodostamaan tiivistetyn ja yleisen kuvauksen tekstistä.

Diskurssianalyysi on läheisessä vuorovaikutuksessa retoriikan tutkimuksen kanssa (Jokinen 2016). Retorisessa analyysissä kielenkäytön ei oleteta kertovan puhujan asenteista tai olevan totta. Tulkinnan keskiössä on ilmiön argumentointi, ei ilmiö itsessään. Tarkastelen puheita Pynnösen (2013) esittämien retoristen argumentaatiostrategioiden eli legitimoinnin avulla. Legitimointia käytetään

perustelemaan jonkin toiminnan hyväksyttävyyttä ja oikeutusta. Tässä tapauksessa arktisen alueen ulkopuoliset valtiot perustelevat omaa osallistumistaan arktisen alueen kysymyksiin. Legitimointi on voi olla sekä tietoista että tiedostamatonta, ja sitä käytetään retoriikan keinojen kautta toimintaan liittyvään suostutteluun ja vakuuttamiseen.

Legitimoinnin keinot voidaan jakaa erilaisiin ryhmiin ja strategioihin (Pynnönen 2013). Auktoriteettiperusteinen argumentointi vetoaa muun muassa lakiin, perinteeseen tai institutionaalista valtaa käyttäviin tahoihin. Normalisointi keskittyy argumentteihin, jotka liittyvät käyttäytymisen tai toiminnan luonnollisuuteen. Rationalisointi taas perustuu toiminnan tai toimintatavan etujen ja niistä saatavien hyötyjen esittämiseen. Moraaliset perustelut sisältävät esimerkiksi arvoihin liittyvän argumentoinnin. Emotionaaliseksi perusteluiksi kutsutaan tunteita ja tarinoita hyödyntävää argumentointia. Tarkastelen näiden legitimoinnin keinojen esiintymistä aineistossani.

4.2.2 Diskurssianalyysin tasot

Sovellan analyysissäni Pynnösen (2013) jaottelua diskurssianalyysin eri tasoista. Diskurssianalyysi voidaan jakaa muun muassa tutkimusotteen ja tutkijan aseoitumisen mukaan kolmeen vaiheeseen, jotka ovat tekstuaalinen, tulkitseva ja kriittinen diskurssianalyysi. Nämä kolme tasoa voivat limittyä tutkimuksessa ja analyysi voidaan toteuttaa vaiheittain. Diskurssianalyysin tasot eivät siis sulje toisiaan pois vaan niitä kaikkia on mahdollista käyttää yhdessä tutkimuksessa. Tekstuaalinen diskurssianalyysi eli tekstianalyysi keskittyy tekstien merkityksen, muodon ja lingvististen eli kielitieteellisten keinojen tarkasteluun. Tekstianalyysissä siis yleensä tekstien kontekstin, merkityksen, tarkoitusperien ja positioiden käsittely on vähäistä verrattuna tulkitsevaan analyysiin verrattuna, joka keskittyy sosiaalista todellisuutta luovien ja ylläpitävien prosessien kuvaamiseen. Tulkitseva diskurssianalyysi pyrkii ymmärtämään tutkittavan ilmiön kuvaamista ja merkityksiä, joita tutkittava ilmiö tutkimuskontekstissa saa. Tutkimusasetelma voi myös edellyttää kriittisen diskurssianalyysin käyttöä. Kriittinen diskurssianalyysi sen sijaan tarkastelee vallan ja instituutioiden rakentumista diskurssien ja merkitysten kautta, joten tässä analyysin vaiheessa diskurssien myötä tuotetut merkitykset yhteiskunnallisessa kontekstissa ovat keskeisiä. Kieli on siis yhteiskunnallisen vaikuttamisen väline.

Sekä tekstianalyysissä että tulkitsevassa analyysissä olennaista on kontekstin merkitys ja aineistolähtöisyys, josta tulkinnan perusta löytyy (Pynnönen 2013). Aineisto siis ohjaa tutkijaa muun muassa tutkimuskysymysten muotoutumisessa ja tulkinnan mahdollisuuksissa. Tässäkin tutkimuksessa tutkimuskysymykset ovat muotoutuneet vasta aineistoon perehtymisen ja analyysin aloittamisen ohessa. Liikun tutkimuksessani myös kriittisen diskurssianalyysin tasolla, koska tarkastelen, miten tarkkailijavaltiot oikeuttavat toimintaansa diskurssien avulla. Pohdin siis puheiden yhteiskunnallista merkitystä tämän diskurssianalyysin vaiheen kautta. Pynnösen (2013) mukaan kriittisen diskurssianalyysin ero tekstianalyysiin ja tulkitsevaan diskurssianalyysiin onkin sen tarkoitus luoda kriittinen puheenvuoro suhteessa hallitseviin yhteiskunnallisiin rakenteisiin.

5 Toimijuuden perustelut tarkkailijavaltioiden edustajien puheissa

5.1 Arktinen identiteetti – *historia ja sijainti*

Puheaineistosta on hahmotettavissa arktisuuden diskurssi, jolla tarkkailijavaltiot perustelevat osallistumistaan arktisen alueen kysymyksiin ja luovat identiteettiään arktisina toimijoina. Keskitynkin tässä osiossa niihin tekijöihin, joita tarkkailijavaltiot käyttävät oman Arktis-kuvansa luomiseen. Osassa aineiston puheista valtioiden edustajat esittivät retorisia kysymyksiä, miksi he näkevät valtionsa arktisena. Tarkasteluni mukaan tämä arktisuuden diskurssi muodostuu kahdesta laajemmasta kategoriasta, joita tarkkailijavaltioiden edustajat käyttävät valtioiden arktisuuden ja arktisen läsnäolonsa argumentoimiseen. Nämä kategoriat ovat historialliset syyt ja maantieteellinen sijainti.

Erityisesti eurooppalaiset tarkkailijavaltiot perustelevat arktista toimijuuttaan pitkällä historiallaan arktisella alueella. Esimerkiksi Ranskan ja Ison-Britannian arktisissa strategioissa valtioiden löytöretkihistoria nostetaan vahvasti esille, mitä puheissa korostetaan. Legitimoinnin argumentaatiokeinoista vedotaan erityisesti tarinallisuuteen. Esimerkiksi Ranska rakentaa Arktis-kuvaansa polaarivaltiona, jonka saavutukset tieteen ja kulttuurin alalla ovat osa globaalia kulttuuriperimää:

”Tarkkailijavaltiona Ranska on sitoutunut korkean tason tiedeyhteistyöhön – – Ranskan pitkän korkeiden leveyspiirien tutkimus- ja löytöretkiperinteen perusteella Ranska on polaarivaltio (engl. polar nation). Dumont D’Urvillen, Charcot’n ja Paul-Émile Victorin kaltaiset nimet eivät ole vain osa ranskalaista kulttuurihistoriaa vaan myös kollektiivisia mielikuvia (engl. collective imagination)” (Ségolène Royal, Ranskan arktisten ja antarktisten asioiden suurlähettiläs, Arctic Circle Assembly 2017).

Arktisuuden legitimointi on myös auktoriteettiperusteista, ja tällöin vedotaan esimerkiksi tarkkailijavaltioiden pitkään tutkimushistoriaan arktisella alueella, jota leimaa

polaarialueille suuntautuneiden tutkimusretkien ja varhaisen tieteellisen tutkimuksen merkityksen korostaminen. Myös vetoaminen jo saavutettuun asemaan Arktisen neuvoston tarkkailijana ja sekä oleminen osapuolena esimerkiksi Huippuvuorten sopimuksessa kuuluvat tähän retoriikkaan:

”Pitkään kestäneiden naparetkien ja tieteellisten tutkimusmatkojen perinteensä ansiosta Ranska sai tarkkailija-aseman Arktisessa neuvostossa vuonna 2000. - - - Kuten mainitsin aiemmin, Ranskalla on pitkään kestänyt tieteellisten löytöretkien ja tutkimuksen perinne kahdella napa-alueella, Arktiksella ja Antarktiksella, kansainvälisesti tunnustettuna polaarivaltiona monien muiden valtioiden, kuten Norjan, Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen, joukossa” (Michél Rocard, Ranskan entinen pääministeri ja Ranskan polaarialueiden suurlähettiläs, Arctic Circle Assembly 2014).

Aasian valtiot, jotka ovat Arktisen neuvoston tuoreempia tarkkailijavaltioita, perustelevat toimijuuttaan myös arktisella historiallaan, joka tosin ei ulotu yhtä kauas kuin edellä mainituilla eurooppalaisilla valtioilla. Arktisuuden legitimointi tapahtuu siis myös auktoriteettiperusteisesti tutkimusperinteisiin ja lähihistorian saavutuksiin vetoamalla:

Korean historia arktisella alueella on lyhyt. Korean sitoutuminen arktiseen alueeseen alkoi vasta 1990-luvulla. Vuonna 1991 toteutimme suuren tieteellisen ohjelman alueella ja sitten perustimme Daesanin arktisen tutkimusaseman Huippuvuorille vuonna 2002 ja rakensimme ensimmäisen tutkimusalueemme, Araonin, vuonna 2009, ja, kuten tiedätte, Etelä-Korea liittyi Arktiseen neuvostoon tarkkailijavaltiona vuonna 2013. ” (Kim Young-Jun, Etelä-Korean arktisten asioiden suurlähettiläs, Arctic Circle Assembly 2017).

Toinen kategoria, jolla arktista toimijuutta rakennetaan, on arktisen alueen rinnastaminen tarkkailijavaltioon, sen väestöön ja maantieteeseen eli tarkkailijavaltioiden edustajat puhuvat valtioiden sijainnista suhteessa arktiseen alueeseen. Tällöin legitimointistrategioista käytetään normalisointia, jossa argumentointi liittyy toiminnan luonnollisuuteen. Esimerkiksi sveitsiläisten puhujien kielenkäytössä korostuu Sveitsin ja arktisen alueen samankaltaisuuksien esittely:

”Miksi olemme niin sitoutuneita arktiseen alueeseen? Sveitsi, sen maisema, sen vuoret ja laaksot ovat aina olleet jäätiköiden ja jään muotoilemia. Jää ja lumi ovat

*kansamme DNA:ssa, kansanperinteessämme ja kollektiivisessa muistissamme. - -
- Kohtaamme myös samanlaisia haasteita. Lämpötilat Alpeilla nousevat lähes yhtä
nopeasti kuin arktisella alueella ja paljon nopeammin kuin globaali keskiarvo ja
jäätikkömme vetäytyvät ennennäkemätöntä vauhtia. Vuorellemme, jäätikkömme ja
metsämme kattavat kokonaisuudessaan neljänneksen kauniista maastamme, minkä
takia haluaisin kutsua Sveitsiä käytännössä vertikaaliseksi arktiseksi valtioksi.”
(Yves Rossier, Sveitsin ulkoasiainosaston valtiosihteeri, Arctic Circle Assembly
2016).*

Sveitsi asemoi itseään vertikaalisena arktisena valtiona (engl. *vertical Arctic state*). Tämä on yksi valtioiden sijaintiin liittyvistä maantieteellisistä keinoista luoda arktista toimijuutta ja suhdetta arktiseen alueeseen. Näissä tavoissa korostuu erityisesti naapuruuteen ja pohjoisuuteen vetoamiseen. Esimerkiksi Iso-Britannia esittää itsensä ”arktisen alueen lähimpänä naapurina”, Saksa ”pohjoisena valtiona” ja Kiina ”arktisen alueen lähellä sijaitsevana valtiona” (engl. *near-Arctic state*). Kyseiset valtiot näkevät olevansa arktisia toimijoita, koska ne sijaitsevat arktisen alueen lähellä ja ovat vuorovaikutuksessa Arktiksen kanssa. Legitimoinnin argumentaatiostrategioista on havaittavissa normalisointia, mikä ilmenee toiminnan luonnollisuuden perustelemisena naapuruussuhteen luomisen muodossa:

*“Arktinen alue on sekä kaukana Ranskasta että lähellä Ranskaa. Emme halua kilpailla Ison-Britannian kanssa, jonka mukaan he ovat lähinnä arktista aluetta arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden joukossa, mutta me olemme arktisen alueen läheisyydessä sijaitseva valtio kuten Kiina. - - - Arktinen alue ulottuu alueelle, joka sijaitsee 2500-5000 km päässä Ranskan rannikosta, mikä Ranskan kaltaiselle merivallalle, jolla on maailman toiseksi suurin merialue, on suhteellisen lähellä. Ranskasta katsottuna Pohjoinen jäämeri näyttäytyykin siksi Pohjois-Atlantin luonnollisena jatkeena, joka ulottuu maamme länsirannikolle.”
(Laurent Mayet, Ranskan polaarialueista vastaava varalähettiläs, Arctic Circle 2016).*

Edellä esitetyissä esimerkeissä siis myös asemoidaan itseä suhteessa toisiin tarkkailijavaltioihin. Tällaista kielenkäyttöä on myös havaittavissa myös vuonna 2017 Arktisen neuvoston tarkkailija-aseman saaneen Sveitsin edustajien puheissa vuonna 2016. Sveitsiläispuhujat puuttuvat muiden arktisesta alueesta kiinnostuneiden valtioiden

toimintaan. Sveitsiläiset siis käyttävät normalisointia eli toiminnan luonnollisuuteen liittyvien argumenttien käyttöä oman toimintansa legitimoimiseksi:

”- - mielestäni on melko normaalia, jos Singaporen ja Etelä-Korean kaltaisilla mailla on polaari-instituutti, että Sveitsillä on oikeutetumpaa olla polaari-instituutti kuin useilla niillä mailla, joilla niitä on nykyään. - - - Ajattelemme, että jos Norja voi olla antarktinen valtio, voi Sveitsi olla arktinen valtio - - - ” (Frederik Paulsen, Sveitsin polaari-instituutin perustajajäsen, Arctic Circle Assembly 2016).

” - - - Sveitsi on ollut arktisella alueella pitkään. Ja ajattelen, että se on tärkeä näkökulma. Arktinen alue on nyt hyvin seksikäs, mutta me emme liity trendiin, me olemme olleet siellä [arktisella alueella] jo pitkään ja olemme sitoutuneita siihen [arktiseen alueeseen] pitkäksi aikaa ”. (Stefan Flückiger, suurlähettiläs ja Sveitsin poliittisten asioiden direktoraatin ulkopoliittisen osaston johtaja, Arctic Circle Assembly 2016).

Muilla valtioilla tällaista puhetapaa ei ollut havaittavissa, joten arktisen toimijuuden luominen on todennäköisesti kytköksissä Sveitsin asemaan valtiona, joka puheiden esittämisen aikaan vasta haki Arktisen neuvoston tarkkailija-asemaa.

5.2 Ilmastonmuutos – uhka ja mahdollisuus

Tarkkailijavaltioiden intressit arktisella alueella ovat vahvasti sidoksissa ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin. Tällaisen puheissa esiintyvän puhettavan olen nimennyt ilmastonmuutosdiskurssiksi. Puhujat näkevät arktisen alueen ilmastonmuutosdiskurssissa maailmanlaajuisesti merkittävänä ja tätä arktisen alueen globaaliutta korostetaan paljon. Lisäksi ilmastonmuutos esitetään uhkana ja haasteena sekä arktiselle alueelle ja arktiselle ekosysteemille, mikä vaikuttaa myös tarkkailijavaltioihin esimerkiksi merenpinnan nousun takia. Toisaalta niin sanottua arktista paradoksia eli ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia mahdollisuuksia kuten arktisten merireittien tarjoamia taloudellisia hyötyjä esitellään hyvinkin innokkaasti.

Arktisen alueen maailmanlaajuiseen eli globaaliin merkitykseen liittyvässä puheessa nostetaan voimakkaasti esiin arktisella alueella tapahtuvien muutosten vaikutuksia

muualle maailmaan ja kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä. Ilmastonmuutoksen vaikutukset esitetään puhujien retoriikassa kielteisinä ja uhkaavina tekijöinä. Legitimoinnin argumentaatiostrategioista puhujat käyttävät erityisesti moraalisia perusteluja. Esimerkiksi arktisella alueella tapahtuvat ympäristömuutokset ja -vahingot pidetään koko maailmaa koskevinä (”mikä tapahtuu arktisella alueella, ei jää arktiselle alueelle”), johon myös arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden tulee puuttua. Tästä johtuen tarkkailijavaltiot asemoivat itseään arktisina toimijoina, joilla siis on myös sanansa sanottavana arktisen alueen kysymyksiin:

”Varmistan, esimerkiksi, että arktinen alue on kaikkien seuraavien kansainvälisten ilmastotapahtumien asialistalla. - - - Ajattelen erityisesti Afrikan mannerta, joka voi tuntua olevan kaukana täältä mutta ei ole, koska sillä, mitä tapahtuu täällä, on myös vaikutusta siellä [Afrikassa].” (Ségolène Royal, Ranskan arktinen ja antarktinen suurlähettiläs, Arctic Circle 2017).

Ilmastonmuutos ja sen torjuminen on keskeinen teema tarkkailijavaltioiden intresseihin ja arktiseen toimijuuteen liittyvässä kielenkäytössä. Tarkkailijavaltioista erityisesti Singapore luo ensisijaisena syynä suhteeseensa arktiseen alueeseen ilmastonmuutoksen ja sen Singaporeen aiheuttamien vaikutusten kautta. Legitimoinnin kannalta perustelut Singaporen haavoittuvaisuudesta voidaan nähdä auktoriteettiperusteisina eli niissä viitataan tieteelliseen tutkimukseen merenpinnan nousun vaikutuksista, tai jopa emotionaalisina eli tunteisiin vetoavina, kun Singaporen kerrotaan jäädä nousevan merenpinnan alle:

”Ensisilmäyksellä Singaporen yhteys pohjoiseen ei ole helposti tunnistettava. Ekologian ja etäisyyden mukaan emme voisi sijaita kauempana [arktisesta alueesta]. - - - Syy arktista aluetta koskevaan intressiimme on yksinkertainen. Alavana rannikkovaltiona Singapore on erityisen haavoittuvainen merenpinnan nousulle. Maapallon lämpötilat nousevat ja osa Singaporesta voi jäädä veden alle.” (Sam Tan Chin Siong, Singaporen valtioministeri, Arctic Circle Greenland Forum 2016).

Uhkaavien ja negatiivisten ilmastonmuutoksen vaikutusten jälkeen siirrytään puheissa usein muuttuvan arktisen alueen tarjoamiin mahdollisuuksiin, joista valtiot voisivat hyötyä. Tätä siirtymää kutsutaan osassa aineistoa niin sanotuksi arktiseksi paradoksiksi,

ja paradoksiajattelu (ilmastonmuutos sekä uhkana että mahdollisuutena) onkin ajoittain hyvin tietoinen osa argumentaatiota:

”Nykyään maailma kohtaa niin sanotun arktisen paradoksin, jossa haasteiden ja mahdollisuuksien diskurssi kulkevat käsi kädessä kuin saman kolikon kaksi puolta. Yhtäältä arktinen alue kohtaa haasteita kuten ilmastonmuutos, joka vaatii maailmanlaajuisia toimenpiteitä. Toisaalta arktisen merijään sulaminen tarjoaa meille uusia mahdollisuuksia kuten arktisen merireittien avautumisen. - - - Etelä-Korea ei ole kiinnostunut vain haasteisiin vastaamisesta vaan myös uusien arktisen alueen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämisestä. Koillisväylä on Etelä-Korean erityinen intressi”. (Kim Chan-Woo, Etelä-Korean arktisten asioiden suurlähettiläs, Arctic Circle Singapore Forum 2016).

Mahdollisuuksina esitettävät asiat muodostavat vahvasti tarkkailijavaltioiden arktiset intressit, minkä vuoksi niitä käsitelläänkin puheissa erittäin positiiviseen sävyyn. Esimerkiksi Pohjoisen jäämeren merijään sulamisen seurauksena aukeavat uudet arktiset merireitit sekä helpommin hyödynnettävissä olevat kaasu- ja öljyesiintymät kuuluvat näihin tarkkailijavaltioillekin taloudellisesti erittäin tärkeisiin intresseihin. Argumentaatiostrategia muuttuu siis intressipuheen kohdalla toiminnan etuja korostavaksi rationalisoinniksi.

”Merenkulkuvaltiona Korea on tärkeä toimija arktisen alueen läpi kulkevien laivareittien kehittämisessä. Tärkeänä öljyn ja kaasun tuojana olemme myös hyvin kiinnostuneita resurssikehityksestä arktisella alueella.” (Kang Jeong-Sik, Etelä-Korean arktisten asioiden suurlähettiläs, Arctic Circle Forum Tórshavn 2018).

Arktisten merialueiden sulaminen liitetään tarkkailijavaltioiden edustajien puheissa tiiviisti siis sekä ilmastonmuutoksen arktisella alueella aiheuttamiin uhkiin ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Merijään sulaminen uhkaa arktista meriekosysteemiä, mutta toisaalta merijääpeitteen alta paljastuvat merialueet luovat mahdollisuuksia arktisen alueen ulkopuolisille valtioille toteuttaa omia pyrkimyksiään. Tästä esimerkkinä kiinalaiset puhujat käyttävät vahvasti Kiinan Vyö ja tie -aloitetta (engl. *Belt and Road Initiative*) auktoriteettiperusteisesti legitimoinnin keinona:

”Voidaan todeta, että Vyö ja tie -aloitteella ei ole suuri merkitys vain kehittyville maille vaan myös talouskehitykselle ja yhteistyölle ympäri maailmaa. - - - Arktisen alueen maantieteellinen sijainti on ainutlaatuinen ja sen ekosysteemi on herkkä. Se on maan ja meren alue, kansallisen lainkäyttövallan alue ja yhdistelmä

merialueita, joilla on ja ei ole kansallista lainkäyttövaltaa. Sillä on korvaamaton merkitys tieteellisessä tutkimuksessa, ympäristönsuojelussa, resurssien hyödyntämisessä ja ilmastonmuutokseen vastaamisessa. Ja sillä on luonnollisia etuja, jotka liittyvät sen Vyö ja tie -hankkeeseen.” (Gao Geng, Kiinan arktinen suurlähettiläs, Arctic Circle Assembly 2018).

Vyö ja tie -aloitteeseen vetoamista esiintyy vain aineiston uusimmissa, vuoden 2018 puheissa, mikä voidaan tulkita hankkeen ajankohtaisuutena ja Kiinan arktisen osallistumisen uutena painopistealueena. Kiinalla on siis vahva pyrkimys asemoida itsensä arktisen alueen naapuriksi, joka Vyö ja tie -aloitteensa myötä luo yhä tiiviimpiä suhteita itsensä ja arktisen alueen välille.

5.3 Kansainvälinen yhteistyö – ystävyys ja molemminpuoliset hyödyt

Edellä esitetyssä ilmastonmuutosdiskurssissa tarkkailijavaltioiden edustajat näkevät arktisen alueen vahvasti globaalina alueena, jota leimaa kansainvälinen yhteistyö esimerkiksi tieteellisen tutkimuksessa ja kansainvälisissä suhteissa. Aineistosta onkin hahmotettavissa myös kansainvälisen yhteistyön diskurssi. Tämä diskurssi on hyvin tiiviisti yhteydessä ilmastonmuutosdiskurssiin, ja ne limittyvät puheissa usein yhteen. Arktista toimijuutta oikeutetaan siis kansainvälisen yhteistyön diskurssissa vetoamalla kansainvälisen yhteistyön, rauhan ja ystävyuden tärkeyteen.

Puheissa esiintyy esimerkiksi viittauksia naapuruuden rakentamiseen, molempia osapuolia hyödyttävään *win-win*-yhteistyöhön sekä yhteisiin intresseihin ja tavoitteisiin muun muassa arktisessa ympäristöpolitiikassa. Tarkkailijavaltiot luovat tämän diskurssin kohdalla arktista toimijuuttaan esittämällä itsensä arktisten valtioiden kumppaneina, jotka haluavat yhdessä näiden kanssa kehittää ja suojella arktista aluetta. Yhteistyötä halutaan tehdä esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen, ympäristönsuojelun ja talouden kentillä, ja tarjota omaa osaamista näillä alueilla. Argumentaatiostrategioina käytetään erityisesti rationalisointia ja moraalisia yhteisiin arvoihin viittavia perusteluja:

”Osallistaminen luo voimaa ja yhteistyöllä saavutetaan win-win-tuloksia. Arktisen alueen tulevaisuus ei ole yhteydessä vain arktisen alueen ja sen kansojen hyvinvointiin vaan myös koko kansainvälisen yhteisön yleisiin etuihin”. (Gao Feng, Kiinan ulkoministeriön ilmastonmuutosneuvotteluiden erityisedustaja, Arctic Circle Assembly 2016).

Arktista neuvostoa pidetään tärkeänä tekijänä kansainvälisen yhteistyön ja rauhan ylläpitämisessä. Kansainvälisen yhteistyön osa-alueista myös tieteen ja tutkimuksen merkitys nousee vahvaksi. Usean tarkkailijavaltion puhujat painottavat Huippuvuoria ja niillä sijaitsevassa Ny-Ålesundissa tapahtuvaa tutkimusta ja sen tärkeyttä. Myös arktisella alueella tapahtuvan kansainvälisen tutkimuksen sekä omien arktisten tutkimushankkeiden, kuten tutkija- ja opiskelijavaihtojen merkitystä arktisen alueen ilmastonmuutoksesta viestimisessä ja tietoisuuden lisäämisessä korostetaan.

”Arktisia kysymyksiä käsitellessään [Etelä-] Korea kiinnittää erityistä huomiota niiden inhimilliseen ja sosiaalisiin ulottuvuuksiin. - - - Olemme kutsuneet noin 50 nuorta opiskelijaa arktisista valtioista [Etelä-] Koreaan vuodesta 2015 lähtien. Tänä vuonna [Etelä-] Korea on käynnistänyt Arctic Science Fellowship Program -nimisen hankkeen” (Kang Jeong-Sik, Etelä-Korean arktisten asioiden suurlähettiläs, Arctic Circle Forum in the Faroe Islands 2018).

Puhujat pitävät myös arktisten alkuperäiskansojen kanssa tehtävää yhteistyötä tärkeänä. Arktista aluetta kuvataan alkuperäiskansojen kotiseutuna, jota uudet toimijat haluavat kehittää rauhanomaisesti ja alkuperäiskansoja kunnioittaen. Argumentaatio on rationalisoivaa, sillä puheissa korostetaan arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden arktisen osallistumisen alkuperäiskansoille tuomia hyötyjä.

”[Arktisella alueella tapahtuvan resurssikehityksen] tulee tapahtua arktisen alueen alkuperäiskansojen yhteisöä kunnioittaen. Kiina kunnioittaa heidän perinteitään ja kulttuureitaan ja ottaa vakavasti heidän huolensa ja tarpeensa” (Zhang Ming, Kiinan varaulkoministeri, Arctic Circle Assembly 2015).

Lisäksi taloudellisia intressejä painotetaan voimakkaasti. Esimerkiksi Singapore ja Etelä-Korea tarjoavat korostavat osaamistaan merenkulun alalla ja Kiina tarjoaa win-win-yhteistyötä ja Vyö ja tie -aloitteessaan. Sekä tarkkailijoita että arktisia valtioita

hyödyttävää yhteistyötä käsittelevä puhe painottaa kumppanuuden ja rauhan merkitystä retoriikassaan. Legitimoinnin keinoina käytetään erityisesti rationalisointia; kummatkin osapuolet voivat hyötyä tarkkailijavaltioiden kasvavasta arktisesta osallistumisesta:

”Singaporella ei ole intressejä, haluan painottaa tätä, meillä ei ole resursseja tai kykyjä luonnonvarojen etsimiseen ja hyödyntämiseen. Kuitenkin meillä on teknistä tietotaitoa kehittää työkaluja arktiselle alueelle. Singapore on myös ensimmäinen aasialainen valtio, joka rakentaa jäänmurtajia. Maa, joka sijaitsee vain asteen pohjoiseen päiväntasaajalta, on melko kiinnostunut kehittämään jäänmurtajia”.
(Sam Tan Chin Siong, Singaporen valtioministeri, Arctic Circle Assembly 2013).

Tekninen osaaminen ja sen markkinoiminen ovat siis myös tärkeä osa tarkkailijavaltioiden arktisen toimijuuden muodostumista.

5.4 Laillisuus – oikeus ja vastuu toimia

Hyvin tärkeäksi osaksi arktisen alueen globaalia merkitystä korostavaa puhetapaa nousee aineistossa esille arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden legaliteetin eli laillisuuden tunnustaminen arktisilla merialueilla. Tarkkailijavaltiot korostavat arktisten valtioiden suvereenia asemaa ja arktisen alueen asukkaiden oikeuksia, joihin liitetään puhetavassa muun muassa kunnioitus, yhteistyö, ystävyys, globaalius, verkottuminen ja *win-win*-tilanne. Samalla tarkkailijavaltiot tuovat vahvasti esille omat oikeutensa kansainvälisillä merialueilla kuten Pohjoisella jäämerellä. Tätä perustellaan tyypillisesti vetoamalla Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimukseen, joka mahdollistaa esimerkiksi kalastuksen ja meriliikenteen kansainvälisillä merialueilla. Tästä johtuen tarkkailijavaltiot näkevät, että niillä on sekä oikeus (sopimukset, tarkkailija-asema Arktisessa neuvostossa) että vastuu (arktisen alueen muutosten globaalius) toimia arktisella alueella. Legitimointistrategioista käytetään erityisesti lakeihin ja sopimuksiin vetoavaa auktoriteettiperusteista argumentointia:

”Kiina on tärkeä toimija arktisella alueella. Kiinan osallistumista arktisiin asioihin on aina ohjannut kolme periaatetta: kunnioitus, yhteistyö ja win-win. - - - Kunnioitus tarjoaa tärkeän pohjan Kiinan osallistumiselle arktisiin asioihin. Kiina kunnioittaa arktisten valtioiden suvereniteettia, suvereenia oikeuksia ja

lainsäädäntövaltaa arktisella alueella sekä arktisten alkuperäinkansojen perinteitä ja kulttuuria. Kiina uskoo myös, että arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden oikeutettuja huolia ja niiden kansainvälisen oikeuden mukaisia oikeuksia arktisella alueella sekä kansainvälisen yhteisön yhteisiä etuja tulisi kunnioittaa”. (Wang Yi, Kiinan kansantasavallan ulkoministeri, Arctic Circle Assembly 2015).

Puheissa keskitytään vahvasti myös tarkkailijavaltioiden asemaan Arktisessa neuvostossa. Tällöin arktisen toimijuuden legitimoinnin argumentointi on myös vahvasti auktoriteettiperusteista, kun tarkkailijavaltioiden edustajat vetoavat Arktiseen neuvostoon instituutiona. Puhujat kokevat, että tarkkailijavaltioiden mahdollisuudet osallistua Arktisen neuvoston toimintaan ovat rajoitetut ja lisää vaikutusmahdollisuuksia kaivataan:

”- - Etelä-Korea Arktisen neuvoston tarkkailijavaltiona osoittaa vastuuntuntoa arktisten valtioiden kanssa ja on halukas kasvattamaan osallistumistaan arktisen alueen haasteiden ratkaisussa. Kuitenkin on myös totta, että tarkkailijavaltioilla on rajatut oikeudet osallistua Arktisen neuvoston toimintaan. Tämä todellisuus saa tarkkailijat tuntemaan itsensä turhautuneiksi” (Kim Young-Jun, Etelä-Korean arktisten asioiden suurlähettiläs, Arctic Circle Assembly 2017).

”Japanilla on lukuisia arktiseen alueeseen liittyviä intressejä kuten ilmastonmuutos, merireitit ja resurssikehitys. - - - Japani haluaa vahvistaa panostaan Arktisessa neuvostossa lähettämällä lisää asiantuntijoita neuvostoon. - - - Tarkkailijoiden aseman laajentaminen on elintärkeää Arktisen neuvoston tulevaisuudelle”. (Kazuko Shiraishi, Japanin arktisista asioista vastaava suurlähettiläs, Arctic Circle Assembly 2015).

Tarkkailijavaltioiden edustajat näkevät Arktisen neuvoston heille hyödyllisenä foorumina vaikuttaa arktisen alueen kysymyksiin, ja siksi tarkkailijoiden vaikutusvallan kasvua Arktisessa neuvostossa halutaan kasvattaa.

6 Puheiden yhteiskunnallinen konteksti ja merkitys

6.1 Arctic Circle arktisen osallistumisen mahdollistajana

Pynnösen (2013) mukaan kontekstin, tässä tutkimuksessa Arctic Circlen, ja sen vaikutusten tarkastelu on diskurssianalyysissa tärkeää. Tarkastelemisiani puheissa tarkkailijavaltioiden edustajat pitävät Arctic Circle -konferenssia tarkkailijavaltioiden kannalta hyvänä ja hyödyllisenä foorumina tuoda näiden valtioiden arktisia näkemyksiä ja intressejä esille. Tarkkailijavaltiot voivat osallistua tapahtumaan vapaasti, ja siten rakentaa ja vahvistaa arktista toimijuuttaan haluamallaan tavalla. Esimerkkinä tästä ovat tarkkailijavaltioiden omat maasessiot, jotka usein keskittyvät kyseisen valtion arktisen politiikan esittelyyn ja perusteluun. Paikalla olevan konferenssiyleisön lisäksi Arctic Circle -puheilla on myös mahdollisuus vaikuttaa suurempaan yleisöön, sillä puheet ovat tapahtuman jälkeen vapaasti katsottavissa Internetissä. Voidaan siis ajatella, että puheet jäävät elämään konferenssiyleisön lisäksi myös Internet-katsojien ymmärryksessä itse tapahtuman jälkeen ja toimivat keinona rakentaa tarkkailijavaltioiden arktista osallistumista myös Internetin välityksellä.

Arctic Circle -konferenssia järjestävät tahot pyrkivät samalla vahvistamaan myös Islannin geopoliittista asemaa arktisella alueella (Depledge & Dodds 2017). Islanti haluaa konferenssin kautta esiintyä globaalien intressien ilmaisun kanavana ja vahvistaa niin sanottujen marginalisoitujen arktisten toimijoiden, kuten itsensä, Alaskan, Grönlannin, Färsaarten ja tarkkailijavaltioiden verkostoa. Arctic Circle -konferenssia pidetään Tromssassa, Norjassa järjestettävän Arctic Frontiers -konferenssin haastajana ja kilpailijana (Espíritu 2018). Myös Depledgen ja Doddsin (2017) mukaan Arctic Circlen perustamisen taustalla on ollut Arctic Frontiersin haastaminen ja Islannin arktisen agendan korostaminen. Arctic Frontiersia voidaan pitää Norjan arktisena areenana, joka myös toimii alustana arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden osallistumiselle arktisen alueen kysymyksiin (Aas 2017). Kansainväliset konferenssit tarjoavatkin myös arktisen alueen ulkopuolisille toimijoille kuten Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioille mahdollisuuden esitellä ja vahvistaa arktista toimijuuttaan. Puheet toimivat tässä tärkeänä

tekijänä, sillä ne ovat keino perustella arktista toimijuutta ja osallistumista laajemmalle yleisölle. Lisäksi konferenssi puhujien asema on usein hyvin korkea, mikä on huomioitava. Tämän tutkimuksen puhujat ovat jaettavissa kolmeen kategoriaan, jotka ovat 1) poliitikot, 2) diplomaatit ja 3) tarkkailijavaltioiden eri tutkimuslaitosten edustajat. Tästä johtuen myös merkittävässä asemassa olevien puhujien käyttö konferenssissa on osa vahvistaa arktista toimijuutta. Aineistossani oli esimerkiksi useiden tarkkailijavaltioiden arktisten suurlähettiläiden ja ministereiden puheita, joiden puhuja-asemaa valtioiden edustajina voidaan pitää merkittävänä.

Kansalliset intressit ovat vahvasti läsnä arkisen alueen suurimmissa kansainvälisissä konferensseissa. Esimerkiksi Islanti on vahvasti painottanut olevansa yksi arktisista rannikkovaltioista, hakenut tunnustusta tälle geopolittiselle näkemykselleen ja pyrkinyt vahvistamaan asemaansa esimerkiksi Arktisessa neuvostossa (Dodds & Ingimundarson 2012). Depledge ja Dodds (2017) esittää, että Arctic Circle on yksi näistä keinoista, ja konferenssi on myös syventänyt Islannin ja arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden arktisia suhteita. Esimerkiksi vuonna 2013, kun Islannin presidentti Ólafur Ragnar Grímsson esitteli ideansa Arctic Circle -konferenssista, Islannin hallitus allekirjoitti samaan aikaan vapaakauppasopimuksen Kiinan kanssa ja vuoden 2018 Arctic Circlen yhteydessä Pohjois-Islantiin avattiin Islannin ja Kiinan yhteinen arktinen tiedeobservatorio (engl. *The China-Iceland Arctic Science Observatory, CIAO*) (China-Iceland Joint Arctic Observatory 2019). Arctic Circlessä arktisen alueen ulkopuoliset valtiot ovat päässeet esittämään omia arktisia näkemyksiään paljon ja varsinaisista arktisista valtioista esimerkiksi Norja, Ruotsi ja Suomi yksikään ei ole joinain vuosina järjestänyt omaa maasessiotaan tai muuta korkean tason edustajien tilaisuutta (Depledge & Dodds 2017).

Kansainvälisiä foorumeita harvoin luetaan osaksi arktisen hallinnan kenttää, vaikka ne ovat keskeisiä tilanteita, joissa esimerkiksi sekä arktisten että arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden hallitusten edustajat ovat läsnä (Depledge & Dodds 2017). Siksi Arctic Circle ja vastaavat konferenssit ovatkin myös erittäin tärkeitä tilaisuuksia arktista aluetta käsittelevän sosiaalisen todellisuuden muodostumisen kannalta. Viime vuosikymmeninä arktisen alueen hallintaa on leimannut kansainvälisen yhteistyön diskussi kuten Melvin & Bragh (2015) esittää. Näin ollen voidaan ajatella, että Arctic

Circle ja muut vastaavat tapahtumat ovat osa tätä diskurssia ja myös itse tapahtumina vahvistavat sitä. Arctic Circle on myös joissain yhteyksissä nähty myös Arktisen neuvoston haastajana, koska se on saanut paljon mediahuomiota muun muassa korkean tason edustajien ja presidentti Ólafur Ragnar Grímssonin vahvan läsnäolon takia (Depledge & Dodds 2017). Arctic Circlen ja Arctic Frontiersin kaltaiset konferenssit ovat esimerkki arktisen alueen niin sanotusta basaarihallinnasta (engl. *bazaar governance*). Tässä näkökulmassa konferenssit nähdään foorumeina, joilla sekä osallistuvat arktiset toimijat että järjestävät tahot voivat tuoda omia näkemyksiään ja intressejään esille. Esimerkkinä tästä voidaan pitää myös tämän tutkimuksen aineiston puheita, joissa tarkkailijavaltioiden edustajat käyvät laajasti läpi muun muassa arktisen alueen tarjoamia taloudellisia mahdollisuuksia.

6.2 Puheiden laajempi merkitys

Arctic Circle -konferenssipuheet ovat myös osa laajempaa kontekstia. Aiemmin muodostamani diskurssit ovat tiiviisti yhteydessä laajempaan niin kutsuttuun globaalidiskurssiin, joka korostaa ilmastonmuutoksen maailmanlaajuisia vaikutuksia ja maailman verkostoituneisuutta. Tarkkailijavaltiot siis luovat puheilla osaltaan diskurssia globaalista arktisesta alueesta. Tätä voidaan pitää esimerkkinä sosiaalista todellisuutta luovasta diskursiivisesta kielenkäytöstä, jota ihmisten kielenkäyttö yhteiskunnassa muodostaa (Pynnönen 2013). Globaalidiskurssia ilmenee esimerkiksi puheessa asemoida tarkkailijavaltioita arktisten valtioiden kumppanina esimerkiksi talouden ja tutkimuksen aloilla.

Fairclough (2006: 3–13) esittää, että diskurssit osana kieltä ovat merkittävä tekijä myös globalisaation eri prosesseissa. Esimerkiksi erilaiset mediat sekä kansainväliset järjestöt ja yritykset tuottavat globalisaatioon liittyviä diskursseja. Myös populaarikulttuurin merkitys diskurssien luomisessa on huomioitava. Globalisaatiota pidetään siis osana diskursiivista prosessia, joka sisältää lukuisia lajityyppejä ja diskursseja. Paglian (2016:2) mukaan arktinen alue toimii ilmastonmuutosdiskurssin tilallisena näyttämönä, koska siellä yhdistyvät sekä herkkä arktinen luonto ja ekosysteemit että luonnonvarojen hyödyntäminen. Tässä tutkimuksessa arktisen neuvoston tarkkailijavaltioiden edustajien puheissa on myös havaittavissa vastaavaa diskursiivista kielenkäyttöä. Esimerkiksi

puheissa vahvasti läsnä oleva arktinen paradoksi, joka yhtäältä tunnustaa arktisten ekosysteemien herkkyyden ja ainutlaatuisuuden, ja joka toisaalta käsittelee tiiviisti muuttuvan arktisen alueen tarjoamia taloudellisia hyötyjä kuten luonnonvaroja ja niiden mahdollista hyödyntämistä. Koska arktisen alueen kysymyksiä leimaa kasvanut kansainvälinen kiinnostus, on mietittävä tarkkaan, missä määrin arktisen alueen tarjoamia taloudellisia mahdollisuuksia kehitetään (Paglia 2016:2). Esimerkiksi arktisten luonnonvarojen kuten öljyn ja mineraalien hyödyntäminen voi pilata arktisia ekosysteemejä ja aiheuttaa jopa maailmanlaajuisia riskejä, joiden vaikutukset ulottuvat arktisen alueen ulkopuolelle.

Koska puheissa tarkkailijavaltioiden edustajat asemoivat arktisen alueen ulkopuolisia valtioita yhä tiiviimmäksi osaksi arktista aluetta, voidaan ajatella, että puheiden avulla luodaan sosiaalista todellisuutta globaalista arktisesta alueesta. Heinisen ja Fingerin (2018) mukaan käsite globaali arktinen alue (engl. *Global Arctic*) on muodostunut 2010-luvulla, mutta globalisaatio itsessään on vanha ilmiö arktisella alueella ja käsittää muun muassa alueella tapahtuneet löytöretket, kolonisaation, militarisoinnin ja saasteiden kulkeutumisen. Tämän tutkimuksen aineistosta tekemäni havainnot tukevat tätä näkökulmaa, sillä esimerkiksi tarkkailijavaltioiden arktisuuden perusteluissa puhujat korostavat valtioiden pitkää löytöretki- ja tutkimushistoriaa arktisella alueella. Tutkimusta arktisen alueen globalisaatiosta on tehty 2000-luvun alusta alkaen. Globaali arktinen alue on käsitteenä liikkuva ja uudelleenmuotoutuva ja syntynyt arktisen alueen geopolitiikan tilan kriittisen analyysin seurauksena (Heininen & Finger 2018). Arktista aluetta ei siksi voida pitää muusta maailmasta erillisenä, koska nykyajan poliittiset, taloudelliset, ekologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset prosessit ovat toisiinsa liittyviä ja toisistaan riippuvaisia. Näin ollen Arktisen neuvoston tarkkailijavaltiotkin rakentavat kuvaa itsestään arktisina toimijoina, vaikka ne maantieteellisesti eivät sijaitsekaan arktisella alueella.

Tarkkailijavaltioiden edustajat korostavat puheissa vahvasti kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisen lain merkitystä niiden arktisen toimijuuden oikeuttajina. Tarkkailijavaltiot muodostavatkin arktista toimijuuttaan kansainväliseen lainsäädäntöön

kuten YK:n merioikeusyleissopimukseen vedoten. Albertin ja Vasilachen (2017) mukaan erilaisten arktisesta alueesta kiinnostuneiden toimijoiden määrän kasvun sekä moninaisuuden, arktisen alueen asukkaiden ottaminen mukaan päätöksentekoon ja selvän poliittisen hierarkian puuttuminen arktisella alueella ovat olleet arktisen hallinnan tyypillisiä piirteitä. Puheissa ilmenee myös tyytymättömyyttä tarkkailijavaltioiden asemaan Arktisessa neuvostossa ja halua kasvattaa niiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kyseisellä foorumilla.

Arktinen alue ei pitkään ollut Aasian valtioiden prioriteettialueita mutta 2000- ja 2010-luvulla kiinnostus arktisiin kysymyksiin on Aasiassa kuitenkin kasvanut voimakkaasti (Sreejith & Hossith 2017). Esimerkkinä tästä voidaan pitää aasialaisten valtioiden hyväksymistä Arktisen neuvoston tarkkailijoiksi vuonna 2013. Solli ym. (2013) mukaan Arktisen neuvoston aasialaiset tarkkailijavaltiot ovat erityisesti kiinnostuneita arktisen alueen tarjoamista taloudellisista mahdollisuuksista sekä ilmastonmuutokseen liittyvistä ympäristökysymyksistä, mikä on johtanut kyseisten valtioiden kasvaneeseen kiinnostukseen arktista aluetta kohtaan. Lisäksi arktisten valtioiden kiinnostus arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden kasvavaan osallistumiseen liittyy erityisesti arktisen meriliikenteen ja arktisten luonnonvarojen mahdolliseen hyödyntämiseen tulevaisuudessa. Aasian valtioiden kasvanut arktinen kiinnostus on näkyvissä vahvasti myös Arctic Circle -konferenssissa, jossa sekä Kiina, Japani, Etelä-Korea että Singapore ovat olleet vahvasti edustettuina. Tämänkin tutkimuksen puheista Alexeevan ja Lasserren (2012) mukaan Kiinan toimet ovat aiheuttaneet negatiivisia luonnehdintoja länsimaisessa mediassa, jossa Kiina usein kuvataan kunnianhimoisena, ahneena ja valmiina uhkaamaan arktisten valtioiden suvereniteettia arktisella alueella. Kiinan virallisten edustajien puheet arktisesta alueesta keskittyvät ilmastonmuutokseen ja ympäristöongelmiin. Kiinan voidaan siis ajatella olevan halukas osallistumaan kansainväliseen arktiseen yhteistyöhön. Nämä piirteet ilmenivät myös tarkastelussani tämän tutkimuksessa tarkastelemassani puheaineistossa.

Tarkkailijavaltioiden edustajat rakentavat puheissa myös ajankohtaisilla teemoilla ja hankkeilla arktista toimijuuttaan. Esimerkiksi kiinalaisten puhujien Arctic Circle -puheissa korostui erityisesti vuonna 2018 Kiinan Vyö ja tie -aloitteen esittely ja sen arktiset ulottuvuudet. Vyö ja tie voidaan nähdä Kiinan tavoitteena luoda uusi, moderni

Silkkitie, jonka tarkoituksena on rakentaa muinaisen Silkkitien varrelle uusia kuljetusreittejä ja -alustoja Kiinan ja Keski- ja Itä-Aasian sekä Euroopan välille (Das Kundu 2017). Modernin Silkkitien luominen on seurausta Kiinan nopeasta talouskasvusta sekä halusta elvyttää vanhoja kauppareittejä ja muodostaa uusia kauppareittejä. Hankkeeseen liittyy vahvasti kiinalaisrahoitteisten projektien edistäminen ja rakentaminen ympäri maailmaa ja vähentää Kiinan ja muun maailman välistä etäisyyttä. Vyö ja tie -aloite on aiheuttanut keskustelua Kiinan mahdollisesta osallistumisesta muiden suvereenien valtioiden politiikkaan. Koivurovan ym. (2019:33) mukaan Kiinan on kuitenkin suurvalta-asemansa takia sisällytettävä arktiseen politiikkaansa paljon esimerkiksi tieteellistä ja kahdenvälistä kansainvälistä yhteistyötä arktisten valtioiden kanssa. Esimerkkejä Kiinan kasvavasta aktiivisuudesta arktisella alueella ovat muun muassa jo aiemmin esittelemäni kasvanut arktinen yhteistyö Islannin kanssa esimerkiksi sekä kiinalaisten investointien vahva merkitys Jamalin niemimaan LNG-hankkeissa Venäjällä (Koivurova ym. 2019:19). Kiina on viime vuosina pyrkinyt luomaan myös Suomessa, erityisesti Lapissa, kumppanuuksia erityisesti biotaloushankkeissa ja matkailualalla (Koivurova ym. 2019:9). Suomen asema Vyö ja tie -aloitteessa osana Kiinan arktista Silkkitietä on vielä epävarma. Keskustelua on viime aikoina herättänyt esimerkiksi kiinalaisten rahoittajien osuus Helsinki–Tallinna-tunneli- ja Jäämeren rata -hankkeissa (mm. Sullström ym. 2019; Lakkala 2019). Muun muassa Saamelaiskäräjät ovat vastustaneet Jäämeren radan rakentamista voimakkaasti, koska hanke uhkaa saamelaiskulttuuria ja saamelaisten perinteisiä elinkeinoja kuten poronhoitoa.

Odotettavissa on myös Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioiden määrä kasvu tulevaisuudessa. Esimerkiksi Viro on hakenut tarkkailija-asemaa ja julkaissut suunnitelman arktisesta strategiasta (Lobjakas 2014). Viron perustelut valtion arktisesta toimijuuden oikeuttamisesta ovat hyvin samankaltaisia maantieteellisen sijaintiin ja arktiseen tutkimushistoriaan liittyviä perusteluita kuin tässä tutkimuksessa tarkastelemissani tarkkailijavaltioiden puheissa. Lobjakasin (2014) mukaan Viro kuuluu sijainniltaan niin sanottujen subarktisten valtioiden joukkoon ja maalla on symbolista arktista historiaa, koska virolaisia on ollut mukana Venäjän keisarikunnan arktisilla tutkimusretkillä, ja koska arktisten tutkimusretkeilijöiden joukossa on ollut myös Viron alueella eläneitä baltiansaksalaisia. Myös Kreikka on ilmaissut kiinnostuksensa arktista aluetta kohtaan, mistä esimerkkinä Kreikan laivanvarustajien liitto (engl. *Union of Greek*

Shipowners) hyväksyttiin joulukuussa 2018 Arktisen talousneuvoston (engl. *Arctic Economic Council, AEC*) jäseneksi (Arktinen talousneuvosto 2018). Laivanvarustus on yksi Kreikan talouden tärkeimmistä aloista ja kreikkalaisia aluksia on kulkenut arktisilla merireiteillä. Kreikan mahdollisten arktisten intressien voidaan ajatella liittyvän vahvasti arktiseen meriliikenteeseen ja sen kasvuun.

Koska rajasin tämän tutkimuksen aineistoon vain Arktisen neuvoston varsinaiset tarkkailijavaltiot, jäi analyysistani pois paljon Euroopan unionin ja Skotlannin edustajien puheita. Nämä kaksi toimijaa ovat myös olleet vahvasti Arctic Circle -konferenssin kontekstissa läsnä rakentamassa ja vahvistamassa kuvaa omasta arktisesta toimijuudestaan. Euroopan unioni käsittää sekä arktisia että arktisen alueen ulkopuolisia valtioita, joten sen rooli on hyvin erityislaatuinen. Wehrmannin (2017) mukaan arktisen alueen ulkopuolisten toimijoiden tutkimuksessa on keskitytty lähinnä valtioihin, mutta muiden toimijoiden merkitystä arktisen alueen geopolitiikkaan on tutkittu vain vähän. Kuten arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden määrä, on myöskin valtiosta riippumattomien toimijoiden (engl. *non-state actor*) määrä kasvanut voimakkaasti Arktisessa neuvostossa, jonka 39 tarkkailijasta 26 on valtiosta riippumattomia toimijoita. Myös näiden toimijoiden arktisten intressien ja arktisen toimijuuden tarkastelu olisi jatkossa hyvin tärkeää.

7 Johtopäätökset

Tutkimuksen alussa esitin Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioiden arktisen osallistumisen ja toimijuuden muodostumisesta kaksi tutkimuskysymystä, jotka muodostuivat, kun tarkastelin tutkimusaineistoani diskurssianalyysin keinoin. Tutkimuskysymykseni olivat: 1) Millaisten diskurssien kautta eri tarkkailijavaltiot legitimoivat arktista toimijuuttaan? ja 2) Mitkä intressit korostuvat eri tarkkailijavaltioiden toimijuuden legitimoinnissa? Suhtaudun tässä tutkimuksessa todellisuuden kielen kautta sosiaalisesti rakentuvana ilmiönä, jossa kontekstin, tässä tapauksessa Arctic Circle -konferenssin, merkitys on erittäin tärkeä. Tutkimusaineistoni koostuu tarkkailijavaltioiden puheista, jotka ovat saatavilla Internetissä vapaasti videotallenteina, mikä mahdollisti niiden tarkastelun. Voidaan myös ajatella, että puheet näin muodostavat sosiaalista todellisuutta konferenssiyleisön lisäksi myös videokatsojien mielissä myös itse tapahtuman jälkeen.

Tarkasteluni perusteella arktisen alueen ulkopuolisten valtioiden edustajat käyttävät Arctic Circle -konferenssin kontekstissa monipuolisesti erilaisia keinoja valtioidensa arktisuutensa ja arktisen toimijuutensa perusteluun ja oikeutukseen. Puhujien käyttämiä yleisiä argumentaatiostrategioita ovat esimerkiksi auktoriteettiperusteinen, lakeihin ja sopimukseen vetoava argumentointi, normalisointi eli toiminnan luonnollisuuden korostaminen, rationalisointi eli toiminnan ja siitä saatavien hyötyjen esittely ja emotionaalinen eli tunteita ja tarinoita hyödyntävä argumentointi. Aikaisemmin tässä tutkimuksessa esittelemäni diskurssianalyysin lähtöoletukset ilmenevät tämän tutkimuksen kontekstissa seuraavalla tavalla 1) tarkkailijavaltioiden edustajat luovat puheillaan sosiaalista todellisuutta arktisesta alueesta, 2) puheissa esiintyy sekä toisiinsa limittyviä että toisistaan eroavia diskursseja, 3) diskurssit ovat tiiviisti sidoksissa puheiden kontekstiin, joka tässä tutkimuksessa on tarkkailijavaltioiden osallistumisen mahdollistava Arctic Circle -konferenssi, 4) puhujat hyödyntävät kielenkäytössään jo olemassa olevia diskursseja ja 5) puheiden tarkoituksena on asemoida tarkkailijavaltioita arktisina toimijoina ja näin oikeuttaa niiden asema alueella.

Arktisen identiteetin diskurssissa historialliset syyt ja perinteet esimerkiksi napa-alueiden tutkimuksessa nähdään oikeutuksena tarkkailijavaltioiden nykyiselle läsnäololle arktiselle alueelle. Myös valtiot, joiden läsnäolo arktisella alueella on melko tuore, käyttävät näitä historiaan korostavia perusteluita. Arktista identiteettiä luodaan puheissa myös tarkkailijavaltioiden sijainnilla ja sijainnin suhteella arktiseen alueeseen, ja valtiot asemoivatkin itseään esimerkiksi arktisen alueen naapureina ja arktisen alueen läheisyydessä sijaitsevinä valtioina. Myös valtioiden luonnonmaantieteelliset olosuhteet saattavat muistuttaa arktista aluetta, mistä myös haetaan yhteisiä piirteitä.

Ilmastonmuutosta käsittelevä diskurssi keskittyy sekä ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin uhkiin että mahdollisuuksiin. Tällaista puhetapaa kutsutaan arktiseksi paradoksiksi. Yhtäältä ilmastonmuutoksen vaikutukset ulottuvat arktiselta alueelta globaaleina koko maapallolle, ja esimerkiksi alavat rannikkoalueet ovat vaarassa jäädä sulavien mannerjäätiköiden takia nousevan merenpinnan alle. Toisaalta arktiseen paradoksiin sisältyy paljon toiveita ilmastonmuutoksen mukanaan luomista uusista taloudellisista mahdollisuuksista, joista myös tarkkailijavaltiot haluavat päästä hyötymään. Esimerkiksi merijään sulamisen myötä avautuvat arktiset merireitit tarjoavat myös arktisen alueen ulkopuolisille valtioille mahdollisuuksia muun muassa laivanvarustuksen ja logistiikan aloilla. Taloudellisia mahdollisuuksia liitetään vahvasti myös arktisten luonnonvarojen kuten öljyn ja mineraalien hyödyntäminen muuttuvalla arktisella alueella tulevaisuudessa.

Kansainvälistä yhteistyötä käsittelevä diskurssi korostaa ystävyyttä ja molemminpuolisia hyötyjä tavoittelevaa toimintaa arktisen alueen ulkopuolisten ja arktisten valtioiden sekä arktisten alkuperäiskansojen välillä. Kansainvälistä yhteistyötä pidetäänkin puheissa erittäin tärkeänä muun muassa ympäristötutkimuksen, talouden ja kansainvälisten suhteiden kentillä. Puheissa tuodaan vahvasti esille myös kansainvälisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisten kumppanuuksien merkitystä arktisen alueen hallinnassa. Legaliteetin eli laillisuuden diskurssi painottaa tarkkailijavaltioiden vastuuta ja oikeutta toimia arktisella alueella, erityisesti arktisilla merialueilla. Tarkkailijavaltiot edustajat tunnustavat arktisten valtioiden suvereeniuden alueella ja vetoavat muun muassa YK:n merioikeusyleissopimukseen oman toimintansa kuten kalastuksen ja meriliikenteen oikeuttajana arktisilla merialueilla. Myös Arktinen

neuvosto nähdään puheissa hyödyllisenä foorumina tuoda tarkkailijavaltioiden arktisia intressejä esille, ja puhujat korostavatkin tarkkailijoiden vaikutusvallan kasvua globaalilla arktisella alueella.

Aineistosta hahmottamani diskurssit painottavat arktisen alueen globaaliutta ja verkottumista muuhun maailmaan. Voidaankin ajatella, että nämä diskurssit ovat osa laajempaa globaalidiskurssia, joka sisältää muun muassa ilmastonmuutoksen vaikutusten, kansainvälisen yhteistyön ja yhteisten intressien tavoittelun ja niiden merkitykset. Ihmistoiminta arktisella alueella on kasvussa esimerkiksi meriliikenteen, luonnonvarojen hyödyntämisen ja matkailun sarjoilla, ja näistä mahdollisuuksista myös arktisen alueen ulkopuoliset valtiot ovat kiinnostuneita. Arktisen neuvoston tarkkailijavaltiot eivät halua, että ne nähdään arktisen alueen ulkopuolisina valtioina vaan arktisina toimijoina, joilla on sekä oikeus että vastuu toimia globaalisti merkittävällä arktisella alueella. Näin ollen tarkkailijavaltiot asemoivat itseään osana globaalia arktista aluetta ja ovat aktiivisesti mukana globaalin arktisen alueen merkityksellistämässä ja muotoutumisessa. Tähän liittyy tiiviisti myös esimerkiksi tarkkailijavaltioiden halu kasvattaa omaa asemaansa ja vaikutusvaltaansa Arktisessa neuvostossa ja sen toiminnassa.

Tässä tutkimuksessa keskityin arktisen toimijuuden muodostumiseen Arctic Circle -konferenssin kautta, ja puheet korostavatkin juuri tähän konferenssikontekstiin sopivia diskursseja. Koska analyysini ei kata kaikkia Arktisen neuvoston tarkkailijavaltioita, aktiivisesti Arctic Circle -konferenssiin osallistuvien valtioiden perustelut painottuvat. Jatkotutkimusehdotuksena esitänkin tarkastelun laajentamisen esimerkiksi konferenssipuheiden ja tarkkailijavaltioiden arktisten strategioiden sekä Arktisen neuvoston tarkkailijaraporttien ja muiden vastaavien selontekojen vertailuun. Myös Arktisen neuvoston jäsenvaltioiden ja tarkkailijoiden strategioiden tai virallisten puheiden keskinäinen vertailu tarjoaisi lisää tietoa näiden kahden ryhmän, sekä mahdollisten pienempien maaryhmien, arktisten intressien yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista. Koska Arktisen neuvoston tarkkailijoihin kuuluu suuri joukko muita toimijoita kuin valtioita eli eri hallitusten- ja parlamenttien välisiä järjestöjä ja kansalaisjärjestöjä, olisi myös niiden arktisen toimijuuden ja sen kehittymisen tarkastelu hyvin tärkeää.

Kiitokset

Haluan kiittää Minna-Liina Ojalaa ja Jukka Käyhköä graduohjauksesta, Lassi Heinistä avusta aihepiirin valinnassa, Arto Vitikkaa kartta-avusta, perhettä ja ystäviä tuesta graduprosessin aikana sekä Turun ja Latvian yliopistojen kirjastoja inspiroivista kirjoittamisympäristöistä.

Kirjallisuus

- Aas, K. A. (2017). Arctic Frontiers – Norway’s Arctic Arena. Huffington Post. Julkaistu 23.01.2017. <https://www.huffingtonpost.com/kare-r-aas/arctic-frontiersnorway_b_14350910.html?guccounter=1&guce_referrer_us=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2x1LmNvbS8&guce_referrer_cs=kPv51OseayF8BIyG0k5scQ>. 12.08.2019.
- Albert, M. & A. Vasilache (2017). Governmentality of the Arctic as an international region. *Cooperation and Conflict* 53, 1-20.
- Alexeeva, O. V. & F. Lasserre (2012). The Snow Dragon: China’s Strategies in the Arctic. *China Perspectives* 3/2012, 61–68.
- A Parliamentary Resolution on Iceland’s Arctic Policy. (2011) Alþingi. 11 s. <<https://www.government.is/media/utanrikisraduneyti-media/media/nordurlandaskrifstofa/Parliamentary-Resolution-on-ICE-Arctic-Policy-approved-by-Althingi.pdf>>. 12.08.2019.
- Arctic Circle (2019). <<http://www.arcticcircle.org/>>. 12.08.2019.
- Arctic Frontiers (2019). About us. <<https://www.arcticfrontiers.com/about-the-conference/>>. 12.08.2019.
- Arctic Human Development Report (2004). 235 s. Stefánsson Arctic Institute, Akureyri.
- Arktinen keskus (2019). Arktinen hallinta. <<https://www.arcticcentre.org/FI/tutkimus/hallinta>>. 12.08.2019.
- Arktinen keskus (2019b). Arktisen alueen määritelmät. <<https://www.arcticcentre.org/FI/arktinenalue/maaritelma>>. 12.08.2019.
- Arktinen keskus (2019c). Arktiset alkuperäiskansat. <<https://www.arcticcentre.org/FI/arktinenalue/alkuperaiskansat>>. 12.08.2019.
- Arktinen neuvosto (2015). Working groups. Julkaistu 29.6.2015. <<https://arctic-council.org/index.php/en/about-us/working-groups>>. 12.08.2019.
- Arktinen neuvosto (2018). Senior Arctic Officials gather for third meeting during Finland’s Chairmanship of the Arctic Council. Julkaistu 24.10.2018. <<https://arctic-council.org/index.php/en/our-work/2/8-news-and-events/499-sao-levi-2018-2>>. 12.08.2019.
- Arktinen neuvosto (2019) Canada. <<https://arctic-council.org/index.php/en/about-us/member-states/canada>>. 12.08.2019.
- Arktinen neuvosto (2019b). Finland. <<http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us/member-states/finland>>. 12.08.2019.
- Arktinen neuvosto (2019c). Observers. <<https://arctic-council.org/index.php/en/about-us/arctic-council/observers>>. 12.08.2019.
- Arktinen neuvosto (2019d). The Arctic Council: A backgrounder. <<http://arctic-council.org/index.php/en/about-us>>. 12.08.2019.

- Arktinen neuvosto (2019e). The Arctic Council Secretariat. <<https://arctic.council.org/index.php/en/about-us/arctic-council/the-arctic-council-secretariat>>. 12.08.2019.
- Arktinen talousneuvosto (2018). Press Release: AEC welcomes two new members from Greece and Nunavut, Canada. Julkaistu 4.12.2018. <<https://arcticeconomiccouncil.com/press-release/aec-welcomes-two-new-members-from-greece-and-nunavut-canada/>>. 12.08.2019.
- Arktinen tarkkailu- ja monitorointiohjelma (1998). AMAP Assessment Report: Arctic Pollution Issues. 859 s. Arctic Monitoring and Assessment Program, Oslo.
- Arktisen alueen kasviston ja eläimistön suojelu (2017). Protection of the Arctic's environments increasing. Julkaistu 11.5.2017. <<https://caff.is/protection-of-the-arctic-s-environments-increasing-may-11-2017>>. 12.08.2019.
- Berger, P. L. & T. Luckmann (1994). Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen Tiedonsosiologinen tutkielma. Suomentanut Raiskila, V. Gaudeamus, Helsinki. 255 s. Englanninkielinen alkuteos *The Social Construction of Reality* (1966).
- de Bernardi, C. (2017). Authenticity as a compromise: a critical discourse analysis of Sámi tourism websites. *Journal of Heritage Tourism* 14, 249–262.
- China-Iceland Joint Arctic Observatory (2019). <<https://karholl.is/en/about>>. 12.08.2019.
- Christiansen, J. S., C. W. Mecklenburg & O. V. Karamushko (2014). Arctic marine fishes and their fisheries in light of global change. *Global Change Biology* 20, 352–359.
- Czágoly, Z., A.D. Sæþórsdóttir & R. Ólafsdóttir (2017). Tourism changing the edge of the wild. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 17, 1–8.
- Darby, M. (2018). Timelapse video: shipping first as LNG tanker crosses Arctic in winter without icebreaker escort. Julkaistu 12.2.2018. Climate Home News. <<https://www.climatechangenews.com/2018/02/12/timelapse-video-shipping-first-lng-tanker-crosses-arctic-winter-without-icebreaker-escort/>>. 12.08.2019.
- Das Kundu, N. (2016). Introduction. *Teoksessa* Sharma, B. K. & N. Das Kundu (toim.). China's One Belt, One Road -Initiative, Challenges and Prospects. 118 s. Vij Books India Private Limited, New Delhi.
- Davenport, C. (2019). Trump's Order to Open Arctic Waters to Oil Drilling Was Unlawful, Federal Judge Finds. 30.3.2019. New York Times. <<https://www.nytimes.com/2019/03/30/climate/trump-oil-drilling-arctic.html?action=click&module=Top%20Stories&pgtype=Homepage>>. 12.08.2019.
- Depledge, D. & K. Dodds (2017). Bazaar Governance: Situating the Arctic Circle. *Teoksessa* Keil, K. & S. Knecht (toim.). Governing Arctic Change: Global Perspectives. 319 s. Palgrave Macmillan, London
- Dodds, K. (2010). Flag planting and finger pointing: The Law of the Sea, the Arctic and the political geographies of the outer continental shelf. *Political Geography* 29, 63–73.
- Dodds, K. (2018). Global Arctic. *Journal of Borderlands Studies* 33, 191–194.
- Dodds, K. & V. Ingimundarson (2012). Territorial nationalism and Arctic geopolitics: Iceland as an Arctic coastal state. *The Polar Journal* 2, 21–37.

- Espíritu, A. A (2018). Spectacular Speculation: Arctic futures in transition. *Teoksessa* Kampevd Larsen, J. & P. Hemmersam (toim.). *Future North –The Changing Arctic Landscapes*. 228 s. Routledge, London.
- Equinor (2019). Snøhvit. <<https://www.equinor.com/en/what-we-do/norwegian-continental-shelf-platforms/snohvit.html>>. 12.08.2019.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. 259 s. Longman, London.
- Fairclough, N. (2006). *Language and Globalization*. 186 s. Routledge, London.
- Geologian tutkimuskeskus (2012). Metallimalmikaivokset 2011. <http://fi.gtk.fi/export/sites/fi/geologia/luonnonvarat/kartat/GTK_metallimalmikaivokset_fin.pdf>. 12.08.2019.
- Grid Arendal (2019). Major research stations in the Arctic. <<http://www.grida.no/resources/7141>>. 12.08.2019.
- Grindheim, A. (2009). The Scramble for the Arctic? A Discourse Analysis of Norway and the EU's Strategies Towards the European Arctic. 51 s. Fridtjof Nansen Institute, Oslo.
- Gross, M. (2018). Arctic shipping threatens wildlife. *Current Biology* 28, 803–805.
- Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli (2018). *Global Warming of 1,5°C –Summary for Policymakers*. Toim. Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P. R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J. B. Robin Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M. I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor & T. Waterfield. 26 s. Intergovernmental Panel on Climate Change, Geneva.
- Heininen, L. (2017). China and Finland in the Globalized Arctic. *Teoksessa* Koivurova, T., T. Qin, S. Duyck & T. Nykänen (toim). *Arctic Law and Governance –The Role of China and Finland*. 312 s. Hart Publishing, Oxford.
- Heininen, L. & M. Finger (2018). The “Global Arctic” as a New Geopolitical Context and Method. *Journal of Borderlands Studies* 33, 199–202.
- Heleniak, T. & D. Bogoyavlensky (2014). Arctic Populations and Migration. *Teoksessa* Nymand Larsen, J. & G. Fondahl (toim.). *Arctic Human Development Report – Regional Processes and Global Linkages*. 504 s. Nordic Council of Ministers, Copenhagen.
- High North Dialogue (2019). Background. <<http://www.highnorthdialogue.no/background/>>. 12.08.2019.
- Huang, J., X. Zhang, Q. Zhang, Y. Lin, M. Hao, Y. Luo, Z. Zhao, Y. Yao, X. Chen, L. Wang, S. Nie, Y. Xu & J. Zhang (2017). Recently amplified arctic warming has contributed to a continual global warming trend. *Nature Climate Change* 7, 875–879.
- Häkli, J. (2008). *Meta hodos*. 231 s. Vastapaino, Tampere.
- Ferðamálastofa –Icelandic Tourist Board (2017). *Tourism in Iceland in Figures – June 2017*. <<https://www.ferdamalastofa.is/static/files/ferdamalastofa/Frettamyndir/2017/juli/tourism-in-iceland-2017-9.pdf>>. 12.08.2019.
- Ferðamálastofa –Icelandic Tourist Board (2018). 2,2 milljónir erlendra farþega 2017. Julkaistu 12.01.2018. <<https://www.ferdamalastofa.is/is/um-ferdamalastofu/frettir/22-milljonir-erlendra-fartheega-2017>>. 12.08.2019.

- Ilulissatin julistus (2008). The Ilulissat Declaration. <<https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2017/07/2008-Ilulissat-Declaration.pdf>>. 12.08.2019.
- International Arctic Forum (2019). About the Forum. <https://forumarctica.ru/en/the_forum/about/>. 30.06.2019.
- International Arctic Science Committee (2019). About ASSW. <<https://iasc.info/assw/about-assw>>. 30.06.2019.
- Jakobsen, L. & S.-H. Lee (2016). North East Asia eyes the Arctic. *Teoksessa* Jakobsen, L. & N. Melvin (toim.). *The New Arctic Governance*. SIPRI Research Report No. 25. 204 s. Oxford University Press. Oxford.
- Jewitt, C. (2012). An introduction to using video for research. *National Centre for Research Methods Working Paper* 03/12, 1–25.
- Jokinen, A. (2016b). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. *Teoksessa* Jokinen, A., K. Juhila & E. Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. 496 s. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, A. (2016b). Poliitikkojen puheet puntarissa – Kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheiden retoriikka. *Teoksessa* Jokinen, A., K. Juhila & E. Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. 496 s. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, A. & K. Juhila (2016). Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. *Teoksessa* Jokinen, A., K. Juhila & E. Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. 496 s. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, A. K. Juhila & E. Suoninen (2016). Diskursiivinen maailma – Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. *Teoksessa* Jokinen, A., K. Juhila & E. Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. 496 s. Vastapaino, Tampere.
- Kerttunen, M. (2007). Strategia. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. *Julkaisusarja* 3, *Strategian asiantietoa*, No 4, 2007. 2 s.
- Kiiski, T. (2017). Feasibility of commercial cargo shipping along the Northern Sea Route. 208 s. Turun yliopiston julkaisuja – *Annales Universitatis Turkuensis*, E 12. Turun yliopisto, Turku.
- Khrushcheva, O. & M. Poberezhskaya (2016). The Arctic in the political discourse of Russian leaders: the national pride and economic ambitions. *East European Politics* 32, 1–19.
- Knecht, S. & K. Keil (2017). Conclusion: Governing the Arctic as a Globally Embedded Space. *Teoksessa* Keil, K. & S. Knecht (toim.). *Governing Arctic Change – Global Perspectives*. 319 s. Palgrave Macmillan, London.
- Koivurova, T., L. Kauppila, S. Kopra, M. Lanteigne, M. Shi, M. Smieszek, A. Stepien, J. Käpylä, H. Mikkola, E. P. Nielsson & M. Nojonen. China in the Arctic and the Opportunities and Challenges for Chinese-Finnish Arctic Co-operation. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 8/2019. 106 s. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki.
- Kolb, J. (2016). History of Mining in Greenland. *Teoksessa* *Teoksessa* Boyd, R., Bjerkgård, T., Norrdahl, B & H. Schiellerup (toim.) *Mineral Resources in the Arctic*. 484 s. Geological Survey of Norway, Oslo.

- Konttinen, J.-P. (2018). Yltääkö Lapin joulumatkailu uuteen ennätykseen? 4.12.2018. Tietotrendit-blogi, Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/yltaako_lapin-joulumatkailu-uuteen-ennatykseen/>. 12.08.2019.
- Kuersten, A. (2016). The Arctic Five versus the Arctic Council. *Arctic Yearbook 2016*, 389–395.
- Lakkala, A. (2019). Saamelaisilta täystyrmäys Vesterbackan Jäämeren rata -suunnitelmille – Saamelaiskäräjät yllätettiin jo toistamiseen. Yle Uutiset 9.5.2019. <<https://yle.fi/uutiset/310775103>>. 12.08.2019.
- Leisti, T. (2014). Lapin Ely-keskus: Timanttien etsintä Kevon luonnonpuistosta laitonta. Yle Uutiset 3.6.2014. <<https://yle.fi/uutiset/3-7274651>>. 12.08.2019.
- Lind, S., R. B. Ingvaldsen & T. Furevik (2018). Arctic warming hotspot in the northern Barents Sea linked to declining sea-ice import. *Nature Climate Change* 8, 634–639.
- Lobjakas, A. (2014). Eesti Arktika-strateegia. Eesti Välispoliitika Instituudi mõttepaber no 9. 5 s. Eesti Välispoliitika Instituut, Tallinn.
- Meier, W. N., G. K. Hovelsrud, B. E. H. van Oort, J. R. Key, K. M. Kovacs, C. Michel, C. Haas, M. A. Granskog, S. Gerland, D. K. Perovich, A. Makshtas & J. D. Reist (2014). Arctic sea ice in transformation: A review of recent observed changes and impacts on biology and human activity. *Reviews of Geophysics* 51, 185–217.
- Melia, N., K. Haines, E. Hawkins & J. J. Day (2017). Towards seasonal Arctic shipping route predictions. *Environmental Research Letters* 12, 1–10.
- Melvin, N. & K. Bergh (2015). Introduction. *Teoksessa* Jakobsen, L. & N. Melvin (toim.). The New Arctic Governance. SIPRI Research Report No. 25. 204 s. Oxford University Press. Oxford.
- Milaković, A.-S., B. Gunnarsson, S. Balmasov, S. Hong, K. Kim, P. Schütz & S. Ehlers (2018). Current status and future operational models for transit shipping along the Northern Sea Route. *Marine Policy* 94, 53–60.
- Moe, A. (2014). Russia's Arctic Continental Shelf Claim: A Slow Burning Fuse? *Teoksessa* Nuttall, M. & A. Dey Nuttall (toim.). Arctic Geopolitics and Resource Futures. 231 s. Thule Institute, University of Oulu, Canadian Circumpolar Institute, University of Alberta.
- Moe, A. & Ø. Jensen (2014). The Northern Sea Route: Potential and Barriers. *Teoksessa* Nuttall, M. & A. Dey Nuttall (toim.). Arctic Geopolitics and Resource Futures. 231 s. Thule Institute, University of Oulu, Canadian Circumpolar Institute, University of Alberta.
- Nalimov, P. & D. Rudenko (2015). Socio-economic Problems of the Yamal-Nenets Autonomous Okrug Development. *Procedia Economics and Finance* 24, 543–549.
- Norjan geologian tutkimuskeskus (2016). Introduction. *Teoksessa* Boyd, R., Bjerkgård, T., Norrdahl, B & H. Schiellerup (toim.) Mineral Resources in the Arctic. 484 s. Geological Survey of Norway, Oslo.
- Numminen, L. (2010). *Sulavan Arktiksen avainkysymykset – luonnonvarat ja hallinnointi*. 8 s. Ulkopoliittinen instituutti, Helsinki.
- Ny Ålesund Science Managers Committee (2019). Research in Ny Ålesund. <<http://nysmac.npolar.no/research/>>. 12.08.2019.

- Olsen, E., S. Aanes, S. Mehl, J. C. Holst, A. Aglen & H. Gjøsæter (2009). Cod, haddock, saithe, herring and capelin in the Barents Sea and adjacent waters: a review of the biological value of the area. *ICES Journal of Marine Science* 67, 87–101.
- Ottawa julistus (1996). The Ottawa Declaration. <https://oaarchive.arctic.council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y>. 12.08.2019.
- Overland, J., E. Dunlea, J. E. Box, R. Corell, M. Forsius, V. Kattsov, M. Skovgård Olsen, J. Pawlak, L.-O. Reiersen & M. Wang (2018: *painossa*). The urgency of Arctic change. *Polar Science*. 8 s.
- Paglia, E. (2016). The Northward Course of the Anthropocene – Transformation, Temporality and Telecoupling in a Time of Environmental Crisis. KTH Royal Institute of Technology, Stockholm. 380 s.
- Pynnönen, A. (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. 44 s. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Rovaniemi Arctic Spirit (2019). About. <<https://www.rovaniemiarcticspirit.fi/EN/Home/OurStory>>. 12.08.2019.
- Solli, P. E., E. Wilson Rowe & W. Y. Lindgren (2013). Coming into the cold: Asia's Arctic interests. *Polar Geography* 36, 253–270.
- Sreejith, S. G. & K. Hossain (2017). Reframing Arctic Governance and the Asian States. *Jindal Global Law Review* 8, 1–6.
- Stefánsson, Þ., A. D. Sæþórsdóttir & C. M. Hall (2017). When tourists meet transmission lines: The effects of electric transmission lines on tourism in Iceland. *Energy Research & Social Science* 34, 82–92.
- Sullström, H., J. Koponen & A. Wallius. Jos Helsinki–Tallinna-tunneli toteutuu, Suomesta tulee osa Kiinan arktista silkkitietä – Peter Vesterbacka toivoo rahoitusta myös länsimaista. Yle Uutiset 8.3.2019. <<https://yle.fi/uutiset/3-10680801>>. 12.08.2019.
- Suoninen, E. (2016) Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. *Teoksessa* Jokinen, A., K. Juhila & E. Suoninen (toim.). Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. 496 s. Vastapaino, Tampere.
- Tolvanen, A., P. Eilu, A. Juutinen, K. Kangas, M. Kivinen, M. Markovaara-Koivisto, A. Naskali, V. Salokannel, S. Tuulentie & J. Similä (2019). Mining in the Arctic environment – A review from ecological, socioeconomic and legal perspectives. *Journal of Environmental Management* 233, 832–844.
- Tuomi, J. & A. Sarajarvi (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 204 s. Tammi, Helsinki.
- Thomas, H. S. C. (2012). The Biosphere. *Teoksessa* Holden, J. (toim.): An Introduction to Physical Geography and the Environment, 521–556. Pearson, Harlow.
- Ulkoministeriö (2019). Keskeiset arktiset toimijat. <<https://um.fi/arktiset-toimijat>>. 12.08.2019.
- United Nations Convention on the Law of the Sea (1982). Yhdistyneet Kansakunnat. <http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf>. 12.08.2019.

- Valtioneuvoston kanslia (2013). Suomen arktinen strategia. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 14/2013. 59 s. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki.
- Vigeland Rottem, S. (2015). The Arctic Council in Arctic governance: the significance of the Oil Spill Agreement. *Teoksessa* Jakobsen, L. & N. Melvin (toim.). *The New Arctic Governance*. SIPRI Research Report No. 25. 204 s. Oxford University Press. Oxford.
- Wehrmann, D. (2017). Non-State Actors in Arctic Council Governance. *Teoksessa* Keil, K. & S. Knecht (toim.). *Governing Arctic Change – Global Perspectives*. 319 s. Palgrave Macmillan, London.
- Wiley (2006). Poststructuralist theories, critical methods and experimentation. *Teoksessa* Aitken, S.C. & G. Valentine (toim.) *Approaches to Human Geography*. 349 s. SAGE, London.
- Young, O. R. (2012). Arctic Tipping Points: Governance in Turbulent Times. *AMBIO* 41, 75–84.
- Yamal LNG (2019). About the project. <<http://yamallng.ru/en/project/about/>>. 12.08.2019.
- Yhdysvaltain geologian tutkimuskeskus (2008). Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle. USGS Fact Sheet. 4 s. United States Geological Survey. <<https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf>>. 12.08.2019.

Liitteet

Liite 1. Analysoidut Arctic Circle -konferenssipuheet

valtio	puhuj	tapahtuma	sessio	päivämäärä ja paikka	linkki	kesto (min)
Etelä-Korea	Bae Sung-Ho	Arctic Circle Assembly 2013	Plenary Session 5: Arctic Energy Cooperation	12.10.2013 Reykjavík	https://vimeo.com/160960607	15:03
Etelä-Korea	Choi Jai-Chul	Arctic Circle Assembly 2014	Report Session 3: Report VI - Korea in the Arctic	1.11.2014 Reykjavík	https://vimeo.com/111299399	7:46
Etelä-Korea	Kang Jeong-sik	Arctic Circle Forum 2018 in the Faroe Islands	Opening Session	8. 5.2018 Tórshavn	https://vimeo.com/270756778	9:04
Etelä-Korea	Kim Chan-Woo	Arctic Circle Singapore Forum 2015	Dinner Dialog: Advancing Global Cooperation on the Arctic	12.11.2015 Singapore	https://vimeo.com/147522397	10:57
Etelä-Korea	Kim Chan-Woo	Arctic Circle Assembly 2016	Plenary Session: Arctic Economic Council - The Way Forward	9.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/189656671	4:04
Etelä-Korea	Kim Young-jun	Arctic Circle Assembly 2017	Opening Session IV: The Arctic Engagement of Asia	13.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/239232886	7:11
Etelä-Korea	Lee Yoo Kyung	Arctic Circle Singapore Forum 2015	Session 3: Science and Research	12.11.2015 Singapore	https://vimeo.com/147525488	9:26
Etelä-Korea	Lim Chin-soo	Arctic Circle Greenland Forum 2016	Looking at the Arctic from the outside - Prospects and Opportunities	18.5.2016 Nuuk	https://vimeo.com/175207840	8:43
Iso-Britannia	Terry Callaghan	Arctic Circle Assembly 2014	Country Session: Britain in the Arctic / The Rapidly Changing Arctic Landscape and Its Consequences	31.10.2014 Reykjavík	https://vimeo.com/111852128	12:30

Iso-Britannia	Lord Deben	Arctic Circle Scotland Forum 2017	Climate Change in the Arctic	20.11.2017 Edinburgh	https://vimeo.com/246308691	14:09
Iso-Britannia	Philip Hammond	Arctic Circle Assembly 2014	Country Session: Britain in the Arctic	31.10.2014 Reykjavik	https://vimeo.com/110575172	3:27
Iso-Britannia	Robin Grimes	Arctic Circle Assembly 2015	Plenary Session: Reports - Report III: UK Science in the Arctic	18.10.2015 Reykjavik	https://vimeo.com/144135768	11:27
Iso-Britannia	Jeffrey Mazo	Arctic Circle Assembly 2014	Country Session: Britain in the Arctic / Britain as an Arctic Nation	31.10.2014 Reykjavik	https://vimeo.com/111857651	5:57
Iso-Britannia	Mark Prisk	Arctic Circle Assembly 2014	Country Session: Britain in the Arctic / Britain's Interests in the Arctic: A Commercial Perspective	31.10.2014 Reykjavik	https://vimeo.com/111328011	9:30
Italia	Carmine Robustelli	Arctic Circle Assembly 2018	Report: Italy's Engagement in the Arctic	21.10.2018 Reykjavik	https://vimeo.com/297499261	9:10
Italia	Giorgio Novello	Arctic Circle Assembly 2014	Report Session 3: Report VII - Italy in the Arctic	1.11.2014 Reykjavik	https://vimeo.com/111399255	14:08
Japani	Keiji Ide	Arctic Circle Assembly 2017	Opening Session IV: The Arctic Engagement of Asia	13.10.2017 Reykjavik	https://vimeo.com/239232678	5:41
Japani	Taro Kono	Arctic Circle Assembly 2018	Opening Session: Speeches	18.10.2018 Reykjavik	https://vimeo.com/295994012	14:46
Japani	Taro Kono	Arctic Circle Assembly 2018	Opening Session: Speeches - Japan-Iceland Arctic Dialogue with Katrín Jakobsdóttir	18.10.2018 Reykjavik	https://vimeo.com/296002023	11:58
Japani	Kazuko Shiraishi	Arctic Circle Assembly 2015	Plenary Session: Japan's Determination towards the Arctic	16.10.2015 Reykjavik	https://vimeo.com/208846535	1:58
Japani	Kazuko Shiraishi	Arctic Circle Assembly 2015	Breakout Session: Japan's Initiative towards the Arctic	16.10.2015 Reykjavik	https://vimeo.com/143398544	9:56
Japani	Kenichi Suganuma	Arctic Circle Assembly 2014	Country Session: Japan / The Arctic as a Global Issue and	1.11.2014 Reykjavik	https://vimeo.com/110657023	17:07

			Japan's Contribution			
Kiina	Gao Feng	Arctic Circle Assembly 2016	Opening Session: Speeches	7.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/189527301	8:18
Kiina	Gao Feng	Arctic Circle Assembly 2017	Opening Session IV: The Arctic Engagement of Asia	13.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/239233114	8:30
Kiina	Gao Feng	Arctic Circle Assembly 2018	Plenary Session: China and the Future of the Arctic - Belt and Road	19.10.2018 Reykjavík	https://vimeo.com/296061440	12:29
Kiina	Wang Yi	Arctic Circle Assembly 2015	Opening Plenary: Speeches	16.10.2015 Reykjavík	https://vimeo.com/142512846	2:50
Kiina	Zhang Ming	Arctic Circle Assembly 2015	Country Session: China	16.10.2015 Reykjavík	https://vimeo.com/142656043	16:22
Kiina	Yang Huigen	Arctic Circle Assembly 2015	Country Session: China / Cooperation, understanding and dissemination: China's Practice and Contribution in Arctic Research	16.10.2015 Reykjavík	https://vimeo.com/144898637	12:16
Kiina	Lin Shanqing	Arctic Circle Assembly 2017	Opening Session II: The Arctic in the Belt and Road Initiative	12.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/239233141	8:39
Kiina	Qian Wang	Arctic Circle Assembly 2018	Plenary Session: China and the Future of the Arctic - Belt and Road	19.10.2018 Reykjavík	https://vimeo.com/297500107	13:09
Puola	Piotr Głowacki	Arctic Circle Singapore Forum 2015	Session 3: Science and Research	12.11.2015 Singapore	https://vimeo.com/147671523	10:33
Puola	Lukasz Szumowski	Arctic Circle Assembly 2017	Country Session: Poland and the Arctic / Strategy of Polish Research Development in the Arctic	15.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/240358984	6:55
Puola	Jacek Jania	Arctic Circle Assembly 2017	Country Session: Poland and the Arctic	15.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/238261492	7:06
Ranska	François Hollande	Arctic Circle Assembly 2015	Keynote speech	16.10.2015 Reykjavík	https://vimeo.com/142735039	21:56
Ranska	Laurent Mayet	Arctic Circle Assembly 2016	Opening Session: Speeches	8.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/189126486	16:14

Ranska	Michel Rocard	Arctic Circle Assembly 2014	Country Session: France	1.11.2014 Reykjavík	https://vimeo.com/110657021	17:01
Ranska	Ségolène Royal	Arctic Circle Assembly 2017	Opening Session I	13.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/238059000	8:26
Ranska	Ségolène Royal	Arctic Circle Assembly 2018	Plenary Session: France and the Arctic	20.10.2018 Reykjavík	https://vimeo.com/296182125	10:29
Saksa	Uwe Beckmeyer	Arctic Circle Assembly 2015	Country Session: Germany	16.10.2015 Reykjavík	https://vimeo.com/143396893	5:40
Saksa	Martin Kotthaus	Arctic Circle Assembly 2015	Country Session: Germany	16.10.2015 Reykjavík	https://vimeo.com/144161391	11:47
Saksa	Angela Merkel	Arctic Circle Assembly 2014	Opening Session II	31.10.2014 Reykjavík	https://vimeo.com/110566843	3:10
Saksa	Volker Rachold	Arctic Circle Assembly 2017	Plenary Session: The Establishment and the Mission of the Arctic Office in Germany	15.10.2017 Reykjavík	https://vimeo.com/241250735	13:15
Saksa	Jörg Ranau	Arctic Circle Assembly 2013	Plenary Session 5: Arctic Energy Cooperation	12.10.2013 Reykjavík	https://vimeo.com/160957138	10:30
Singapore	Sam Tan Chin Siong	Arctic Circle Assembly 2013	Plenary Session 4: Singapore in the Arctic	12.10.2013 Reykjavík	https://vimeo.com/160944513	20:30
Singapore	Sam Tan Chin Siong	Arctic Circle Singapore Forum 2015	Dinner Dialog: Advancing Global Cooperation on the Arctic	12.11.2015 Singapore	https://vimeo.com/147447649	16:10
Singapore	Sam Tan Chin Siong	Arctic Circle Greenland Forum 2016	Looking at the Arctic from the outside - Prospects and Opportunities	18.5.2016 Nuuk	https://vimeo.com/175207347	12:46
Singapore	Sam Tan Chin Siong	Arctic Circle Assembly 2018	Opening Session: Statements	19.10.2018 Reykjavík	https://vimeo.com/296039502	8:08
Singapore	Teo Chee Hean	Arctic Circle Singapore Forum 2015	Opening Session	12.11.2015 Singapore	https://vimeo.com/147297797	18:12
Sveitsi	Yves Rossier	Arctic Circle Assembly 2016	Switzerland Country Session: Keynote	7.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/187484141	4:46
Sveitsi	Stefan Flückiger	Arctic Circle Assembly 2016	Switzerland Country Session: Panel	7.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/189677937	2:47
Sveitsi	Tiana Angelina Moser	Arctic Circle Assembly 2016	Switzerland Country Session: Panel	7.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/189677937	5:58

Sveitsi	Frederik Paulsen	Arctic Circle Assembly 2016	Switzerland Country Session: Panel	7.10.2016 Reykjavík	https://vimeo.com/189677937	4:40
---------	------------------	-----------------------------	------------------------------------	---------------------	---	------